

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Politicko-geografické důsledky

španělsko-americké války

Jana Batovcová

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Politicko-geografické důsledky

španělsko-americké války

Jana Batovcová

Vedoucí práce:

PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2018

.....

Ráda bych poděkovala PhDr. Davidu Šancovi, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při zpracovávání této práce.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Americký izolacionismus od počátku 18. století	5
2.1	Rozšiřování území a vymezení hranic.....	6
2.2	Monroeova doktrína	8
3	Vyhlášení války a průběh bojů.....	11
3.1	Angažovanost Spojených států v Karibiku.....	11
3.2	Vliv kubánského konfliktu na eskalaci španělsko-americké války	12
3.3	Potopení lodi U. S. S. Maine a vyhlášení války	14
3.4	Průběh bojů na Filipínách.....	16
3.5	Průběh bojů na Kubě	18
3.6	Průběh bojů na Portoriku.....	20
3.7	Průběh bojů na Guamu	21
4	Politicko-geografické důsledky španělsko-americké války.....	23
4.1	Ukončení bojů a vyjednání příměří.....	23
4.2	Pařížská mírová smlouva.....	24
4.3	Americká správa nad Guamem.....	25
4.4	Americká správa nad Filipínami	30
4.5	Americká správa nad Portorikem.....	34
4.6	Americká správa nad Kubou.....	38
5	Závěr	42
6	Zdroje	45
7	Resumé	52

1 Úvod

Španělsko-americká válka proběhla mezi Spojenými státy a Španělskem v roce 1898. Konflikt, který americký ministr zahraničí John Hay nazval „malou skvělou válkou“, byl velmi krátký. Mezi deklarací války ze strany USA prezidentem Williamem McKinleym (24. dubna 1898) a podpisem příměří 12. srpna toho samého roku, uplynuly pouze tři a půl měsíce. Přinesla ovšem neobvykle dalekosáhlé důsledky (Heideking – Mauch 2012: 200). Kořeny pnutí mezi Španělskem a Spojenými státy sahají hluboko do historie obou států. Pro Španělsko znamenala prohra této války oficiální konec španělské koloniální éry. Již od 16. století bylo Španělsko považováno za nejsilnější mocnost světa a španělští králové vládli nejen klíčovým oblastem Evropy, ale také Latinské Americe nebo Filipínám v Asii. Pod španělskou kontrolu spadala nejen výše jmenovaná území, ale také některá území americká: Kalifornie, Texas, Colorado, Arizona a Nové Mexiko. Dá se říci, že Španělsko bylo jednou z největších říší v tehdejší mezinárodní soustavě. Na sklonku 17. století ovšem Španělsko začalo ztrácet své pozice v Evropě a v prvních dekádách 19. století se následně ze španělské nadvlády osvobodila většina Latinské Ameriky. V době války proti Spojeným státům v roce 1898 prošla kdysi mocná španělská říše téměř dvěma stoletími úpadku, přičemž o jedna z posledních území přišli Španělé právě v této válce. Po této ztrátě Španělsko definitivně přijalo, že jejich národ již nepatří k největším mocnostem světa (Hernández 2010: 5–6).

Zatímco Španělsku prohra avizovala definitivní konec kolonialismu, tak naopak pro Spojené státy byla výhra počátkem nové éry. Amerika začala být vnímána jako jedna z nejsilnějších mocností světa. Ačkoli již před rokem 1898 byly Spojené státy respektovány jako silná a bohatá země, byla tato pozice z velké části udržována pouze ve svém regionu. Spojené státy se systematicky vyhýbaly zapojování se do záležitostí, které se týkaly vzdálených národů. Příkladem budiž

například rok 1848, kdy Spojené státy sice porazily sousední Mexiko ve dvouleté válce, ale do revolučních bojů probíhajících v Evropě nezasahovaly. Po vyhrané válce v roce 1898 však začaly být vnímány jako mocnost, která je úspěšně schopná konkurovat evropským mocnostem, v té době Velké Británii, Francii a Německu (Hernandéz 2010: 6). Vzhledem k rozšiřování svého vlivu od centrální Ameriky až přes Atlantský a Pacifický oceán, můžeme označit poslední dekády 19. století obdobím americké imperiální expanze.

V roce 1820 již téměř všechny španělské kolonie na území Latinské Ameriky vyhlásily nezávislost, s výjimkou Kuby a Portorika. Jakožto ostrovní španělská území byly tyto dva ostrovy izolovány od pevninských bojů za nezávislost. Zatímco v jiných částech Latinské Ameriky vedli kreolové boje za nezávislost, na Kubě a Portoriku byli kreolové zámožní a vlastnili otroky. Právě z jejich strany neustále převládaly obavy, že pokud by španělská nadvláda padla, otroci by povstali a požadovali by svobodu. Proto někteří z významných kreolů odmítali přijmout nezávislost. Ti však na ostrovech žádnou reálnou mocí nedisponovali, jelikož ze španělského nařízení mohli držet vysoké pozice v politice pouze lidé narození ve Španělsku (Hernandéz 2010: 8). Poté, co v lednu roku 1826 Španělé opustili svou poslední pevnost na americkém kontinentě, peruánské Callau, se odmítala Španělská koruna smířit se ztrátou kolonií a spatřovala v Kubě vhodnou základnu, z níž by mohla v budoucnu vést pokusy o obnovení koloniálního statusu. Tuto hrozbu si však uvědomovaly také některé evropské mocnosti jako Velká Británie, Francie či Rusko, především ji však vnímaly Spojené státy, které bedlivě sledovaly následující vývoj na Kubě. Tento zvýšený zájem ze zahraničí však paradoxně posiloval španělské pozice na obou ostrovech, které na západní hemisféře Španělsku zůstaly, tedy nejen na Kubě, ale také v Portoriku. Právě to vedlo španělskou vládu k tomu, aby vydala nařízení, že lidé, kteří se narodili na jiném území než na španělském, nemohou disponovat jakoukoli politickou mocí. Toto nařízení mělo vést k tomu, aby Kuba a Portoriko zůstaly pod španělskou kontrolou (Opatrný 2016: 18–20).

Španělsko bojovalo proti rebelující kubánské armádě od roku 1868 až do války se Spojenými státy v roce 1898. Španělskou koloniální říši zahrnovaly ostrovy Kuba a Portoriko, tichomořský ostrov Guam a Filipíny. Do konce španělsko-americké války Spojené státy převzaly všechna tato území kromě Kuby. Kubu oficiálně anektovaly od počátku roku 1899 (Brannen 2003: 21).

Cílem této práce je definovat rozdílný přístup Spojených států k nově nabytým územím a zjistit konkrétní politicko-geografické změny, které proběhly na těchto územích po dobu správy Spojených států. Ve své práci budu hledat odpovědi na několik výzkumných otázek, například jaké byly důvody španělsko-americké války? Jak válka samotná souvisela s geopolitikou Spojených států a jak ji ovlivnila? Proč se upadající Španělsko nechalo k této válce tak snadno vyprovokovat? Co vedlo Spojené státy k odlišnému přístupu k nově nabytým územím a proč Guam a Portoriko dodnes spadají pod správu Spojených států, na rozdíl Kuby a Filipín, kterým Spojené státy udělily nezávislost?

Tato práce bude rozdělena do dvou částí. V první části se budu věnovat především situaci na americkém kontinentě od 18. století. Zde popíši zrod amerického izolacionismu a jeho postupnou proměnu v expanzionismus. Dále se budu zabývat událostmi amerických dějin, na jejichž základě se tehdejší americká společnost rozhodovala o angažovanosti v konfliktech mimo kontinent. Jako příklad lze uvést Washingtonovo prohlášení o neutralitě nebo sepsání Monroeovy doktríny. Zároveň je třeba zmínit územní expanzi Spojených států, jež vede ke zvýšenému sebevědomí této země, které ve finále ovlivňuje chování Spojených států vůči upadajícímu španělskému impériu. Následně se přesunu k jádru celého španělsko-amerického konfliktu. Popíši zde situaci, která předcházela samotnému vypuknutí války. Práce se sama o sobě průběhem války nezabývá, nicméně považuji za důležité, aby čtenář alespoň stručně věděl, jak boje probíhaly na jednotlivých územích, neboť způsob, jakým americké jednotky na jednotlivých územích zvítězily, následně ovlivnil jejich následovné chování vůči těmto územím. V této části bude především nutné zjistit dvě věci. První věcí

je způsob, jakým došlo k přeměně amerického izolacionismu v expanzionismus. Tou druhou je důvod, proč se španělské impérium, které bylo již před samotným vypuknutím války v úpadku, nechalo tak snadno vyprovokovat k vyhlášení války.

Ve druhé části své práce podrobně rozpracovávám nejen Pařížskou mírovou smlouvu, díky které byly boje ukončeny a na jejímž základě byly Spojeným státům předány Filipíny, Portoriko, Kuba a Guam, ale také tyto čtyři celky a jejich vztahy se Spojenými státy. V této části zjistím, jaké konkrétní události ovlivnily Spojené státy v otázce přístupu k výše zmíněným územím a co je nakonec vedlo k tomu, že jim udělily nezávislost.

V této bakalářské práci budu pracovat především s anglickými zdroji. Je však nutné vyzdvihnout jeden nedocenitelný český zdroj, který bude prolínat celou tuto práci, a tím je kniha od Josefa Opatrného: *Malá skvělá válka*. Josef Opatrný je přední český historik a iberoamerikanista, jehož kniha je pro mě velkou inspirací a pomůže mi úspěšně odhalit kořeny španělsko-amerického konfliktu. Dalším užitečným zdrojem při psaní mé práce bude kniha od Rogera Hernandéze, který se specializuje na kubánskou historii, jež vytvořila podhoubí právě pro španělsko-americkou válku. Především do první části této práce, aplikuji také znalosti z některých primárních zdrojů, které jsou veřejně přístupné na oficiálních stránkách amerického národního archivu a jiných webových stránkách.

2 Americký izolacionismus od počátku 18. století

Díky příhodné geografické poloze a mocenskému vakuu vzniklo v americkém národu velice specifické vnímání sebe sama. Základ americké identity tvoří dvě zkušenosti: zkušenost odchodu ze Starého světa a nalezení útočiště ve světě Novém, na druhé straně je zde již od počátku přítomné neustálé posouvání hranic směrem na západ. Figuruje zde impuls oddělení se od mateřské země ale zároveň také expanze, která souvisí s útlakem menšin. Nově příchozí osadníci jsou současně uprchlíky i kolonizátory, přistěhovalci i agresory. Zahraničně-politickým důsledkem odchodu z Velké Británie je sklon k izolacionismu, zároveň se zde však vynořuje touha po imperialismu (Barša – Císař 2008: 406). Alespoň do počátku 21. století dominoval z těchto dvou výše zmíněných zahraničně-politických sklonů spíše izolacionismus. Pokud bychom chtěli zjistit, kde se tyto tendence zrodily, můžeme začít již v roce 1630 na lodi *Arabella*, která přepravovala první osadníky do Severní Ameriky. Guvernér John Winthrop a s ním přibližně 300 anglických puritánů, opustili své domovy v Anglii, aby se usadili v rozvíjející se kolonii Massachusetts Bay na druhé straně Atlantiku (Mass Moments). Zde také John Winthrop pronesl svou slavnou řeč *Model of Christian Charity*, ve které zdůraznil, že právě oni budou jako město na kopci, na které budou vzhlížet oči všech ostatních. Péče o veřejnost proto musí překonat veškeré soukromé aspekty a je tedy nutné zlepšovat svůj život, aby mohli společně lépe posloužit Bohu (Great American Documents 2017).

Dalším milníkem je rok 1793 a prohlášení George Washingtona o neutralitě, ve kterém vybízí a zároveň varuje občany, aby se nezapojovali do konfliktu, který probíhá na evropském kontinentu. Zároveň by se však Spojené státy měly chovat ke všem ostatním národům přátelsky a nestranně (National Archives 2018). V roce 1796 byl již Washington unaven z neustálých sporů mezi federalisty a republikány a přes veškeré prosby se rozhodl dále nekandidovat. V jeho projevu na rozloučenou důrazně apeloval na krajany, aby vystupovali s dobrou vůlí vůči všem národům, avšak z určité vzdálenosti, díky které by se pro Spojené státy

otevřela možnost vyhnout se jakýmkoli trvalým spojenectvím. Tento apel si americký národ vzal k srdci – nikoli jako politický kalkul, nýbrž jako mravní zásadu (U. S. History 2018).

2.1 Rozšiřování území a vymezení hranic

Dokud se Evropa vypořádávala se svými vlastními problémy, nemohla Spojené státy ohrozit. Proto generace zakladatelů Spojených států ochotně využívala rovnováhu moci tam, kde bylo dle jejich mínění potřeba. Tak se díky jejich obratnému manévrování podařilo nejen zachovat nezávislost Spojených států, ale také rozšířit své území. V průběhu napoleonských válek, probíhajících na evropském kontinentu, vyhlásily Spojené státy neutralitu. Nepřály si, aby v tomto konfliktu dosáhla vítězství některá z evropských mocností, neboť vítězná strana by později mohla ovlivnit dění na západní hemisféře (Kissinger 1994: 24–25). Ačkoli Američané samotnou evropskou politiku označovali jako nemravnou a opovrhovali jí, svou vlastní neutralitu využívali k rozšiřování svého území a od samého počátku usilovali o expanzi do různých částí Ameriky. Územní zisky Spojených států měly různé formy – dobytí, vojenský nátlak, diplomatická jednání, ale i formy objevů. Samotná expanze probíhala ve dvou hlavních fázích – kontinentální expanze, která začala již se samotným vznikem USA a zámořská expanze, již je možné vnímat až po anexi Havaje a po španělsko-americké válce (Krejčí 2009: 63). V pozdním 18. století díky *Jayově smlouvě*¹ a *Pinckneyově smlouvě*² definovaly Spojené státy hranice s Kanadou a Floridou. Toto vymezení

¹John Jay, předseda nejvyššího soudu, byl zvolen zvláštním vyslancem ve Velké Británii. Odjel v roce 1794 s instrukcemi vyřešit některé hlavní spory s Británií. Neměl však moc možností, jak spory urovnat a podmínky vyjednané ve smlouvě vyvolaly vlnu protestů (Tindall – Shi 2008: 145). V té době je smlouva považována za absurdní vítězství britské diplomacie, i když ničím takovým nebyla. Zajišťovala totiž odchod Britů ze severozápadních obchodních hranic, díky čemuž byla dokončena dohoda o kanadské hranici (Johnson 2014: 179).

²V roce 1795 utrpělo Španělsko několik porážek při pokusech upevnit si svou moc na Floridě a v Louisianě. Odmítalo uznat americké hranice vymezené Pařížskou smlouvou v roce 1783 a pokoušelo se zmařit americkou expanzi na jih. V Evropě se však změnil poměr sil a Španělsko se nakonec rozhodlo vzdát se svých úmyslů. Díky tomu americký velvyslanec Thomas Pickney dosáhl uznání americké hranice podél 31. rovnoběžky, svobodnou plavbu po řece Mississippi, právo vykládat zboží v New Orleans bez povinnosti platit clo, zároveň byl zmocněn urovnat americké nároky vůči Španělsku a dohodl, že ani jedna ze stran nebude podněcovat Indiány k útokům proti druhé straně (Tindall – Shi 2008: 147).

jim dovolilo šířit svůj vliv přes řeku Mississippi a zároveň pomohlo prosazovat své obchodní zájmy v britské Západní Indii (Johnson 2014: 179–180).

Územní expanze vygradovala v roce 1803, kdy Spojené státy odkoupily od Francie Lousianu – obrovské, přesně nevymezené území západně od řeky Mississippi. Území, předané Španělskem zpět Francii³, začalo velmi brzy dráždit Spojené státy. Dokud byla Lousiana španělská, nehrozilo Spojeným státům žádné nebezpečí. Francie však byla na rozdíl od Španělska silná. Ve chvíli, kdy by se Francie zmocnila New Orleans, stala by se definitivně americkým nepřitelem. Američané ani nedoufali, že by mohlo být takto ceněné území tak snadno odkoupeno. Přesto však v dubnu 1803 na příkaz Bonaparta nabídl francouzský ministr financí Spojeným státům celou Lousianu za pouhých 15 milionů dolarů v hotovosti⁴. Připojením Lousiany se tak stalo území Ameriky dvojnásobné a Spojené státy se vyrovnaly svou rozlohou Evropě (Krejčí 2009: 64–65). Tento milník v historii Spojených států ukázal, že i tak důsledný ctitel ústavy, jako byl Thomas Jefferson, byl ochoten považovat články konstituce, které tvrdily, že koupě cizího území je proti Ústavě, za nedůležité, pokud to brání dosažení Božího předurčení (Johnson 2014: 198–199).

Zvýšené národní sebevědomí se nejvýrazněji odráželo v zahraniční politice, na které se v následujícím desetiletí nejvýrazněji podílel John Quincy Adams, tehdejší ministr zahraničí a pozdější prezident USA. V únoru 1819 bylo Adamsovi prezidentem Monroem svěřeno vyjednávání se španělským ministrem Louisem de Onísem o koupi Floridy. Španělsko s prodejem Floridy souhlasilo proti převzetí 5 milionů španělských dlužných závazků. Díky Adams-Onísově smlouvě byla také poprvé stanovena dlouho diskutovaná španělsko-americká hranice, nyní sahající oficiálně od Mexického zálivu až po Pacifik (Hewson 2004: 50–52). USA zároveň upustily od svých nároků na Texas a Španělsko se

³ Druhá smlouva v San Ildefonso (1. října 1800), tajná smlouva mezi Španělskem a Francií, díky které Francie získala zpět Lousianu, kterou předtím ztratila v sedmileté válce (Veselý 2006:205).

⁴ S úroky se částka zvýšila na 23,2 milionů dolarů.

na oplátku vzdalo všech oblastí na druhé straně Skalistých hor, které ležely od 42. stupně zeměpisné šířky na sever od Kalifornie (Heideking – Mauch 2012: 97). Spojené státy neviděly žádný rozpor mezi vnímáním mocenských ambic starého světa a rozšiřováním svého území napříč americkým kontinentem, neboť svůj postup na západ považovaly za vnitřní záležitost Spojených států a nikoliv jako zahraničně-politickou záležitost. Dle názoru samotného prezidenta Jamese Monroea byla expanze nutná k tomu, aby se Spojené státy mohly stát velmocí. Ve Spojených státech se zrodilo přesvědčení, že nebezpečí se dá překonat i poté, co vznikne. Tento názor byl formován především geografickou polohou Spojených států, neboť z obou dvou stran chrání USA oceány (Kissinger 1994: 26–27).

2.2 Monroeova doktrína

V prvních letech nezávislosti Spojených států převažoval názor, že Amerika může demokracii přispět nejlépe tím, že ji bude praktikovat především vnitropoliticky, nicméně s přibývajícými lety si americký národ začínal uvědomovat konflikt mezi ušlechtilým principem svých činů a nutností přežít v mezinárodním systému. Nastává dilema, zda je vlastně mravnost důležitější než vlastní přežití. Nakonec se Spojeným státům podařilo najít kompromis, kterým se řídily až do počátku dvacátého století – podporovat šíření demokracie pouze z dálky. Síly nemělo být používáno k šíření hodnot, nýbrž na obranu vlastní bezpečnosti Spojených států (Kissinger 1994: 28).

Tyto události vedly k zahraničně-politickému poselství, které prezident James Monroe předal 2. prosince 1823 Kongresu. Abychom pochopili zdůvodnění *Monroeovy doktríny*, je třeba nejprve také pochopit situaci v Jižní Americe, která vytvářela prostředí, ve kterém Monroe a Adams praktikovali svou politiku. Během tohoto období se koloniální panství Španělska v Americe rozpadalo a španělský král čelil revoluci prakticky ve všech amerických koloniích (Renehan 2007: 64). Monroeova doktrína pak vzniká z pokusu Svaté aliance potlačit ve dvacátých letech 19. století revoluci právě ve Španělsku. Velká Británie, která se

jindy zásadně stavěla proti zasahování do vnitřních záležitostí jiných států, byla nyní neochotná mlčky přihlížet k činnosti Svaté aliance na západní polokouli. Proto navrhla Spojeným státům společnou akci, která by Svaté alianci zabránila získat španělské kolonie v Americe. Spojené státy ale nebyly ochotné postavit se v boji po boku své bývalé mateřské země, John Quincy Adams navíc nedůvěřoval britským motivům. Naléhal na prezidenta Monroea, aby výhradně vyloučil ze Spojených států evropský kolonialismus (Kissinger 1994: 30–31). Spojené státy byly nejvíce znepokojeny Ruskem a Francií. Rusko kontrolovalo Aljašku a mělo tendence expandovat dál na jih a Francie se dle jejich názoru nejspíše připravovala obsadit Španělsko. Pokud by se tak stalo, Francie by pravděpodobně chtěla skončit s revoltami ve španělských jihoamerických koloniích, které americký národ podporoval. Prezident na základě těchto premis ozřejmil světu, že Spojené státy nepřijmou jakoukoli nově vytvořenou kolonii na území Severní Ameriky. Doktrína tak vytvořila z Atlantského oceánu bariéru, která odlučovala Spojené státy od Evropy a naopak. Monroeovo varování bylo zcela zřejmé: držte se dál a nezasahujte do Nového světa a Spojené státy se na oplátku nebudou zapojovat do záležitostí Evropy (Burgan 2007: 4–8).

Již zakladatelé Spojených států věděli, že koloniální državy všech evropských mocností poblíž hranic se Spojenými státy mohou znamenat pro mladou republiku trvalé nebezpečí. V ideálním případě by bezpečnost Spojených států znamenala vytlačit evropské mocnosti z celé Ameriky, izolacionismus tím získával hemisférický rozměr (Krejčí 2009: 110). Pod záštitou doktríny tak mohla Amerika pomalu, ale jistě rozšiřovat svůj vliv směrem na západ (Renehan 2007: 87–90). Po zbytek 19. století bylo hlavním tématem americké zahraniční politiky rozšiřování působnosti Monroeovy doktríny. Postupně se její význam rozšiřoval tak, že ospravedlňoval intervence po celé západní polokouli. Doktrína ospravedlňovala americkou reakci nejen vůči existující hrozbě, ale také možnostem jakékoli otevřené hrozby (Kissinger 1994: 31).

Zdroje amerického expanzionismu v pozdním 19. století se liší, především ale můžeme mluvit o potřebě ekonomického růstu. Toto století bylo obdobím nejen amerického, ale také celosvětového imperiálního vzrůstu. Evropské mocnosti nejen, že se snažily získat vliv v Africe, zároveň také rozšiřovaly svůj vliv a vzájemně si konkurovaly v oblasti trhu s Asií. V reakci na ekonomické ambice Evropy začalo mnoho významných Američanů, mezi nimi například Theodore Roosevelt nebo Henry Cabot Lodge cítit, že k ochraně nejen svých vlastních zájmů musí být Spojené státy úspěšné také v ekonomické sféře. V tomto období se již začínají objevovat prakticky první známky tzv. *manifest destiny*, tedy že Spojené státy mají povinnost rozšiřovat svůj vliv nejen v západní hemisféře a Karibiku, ale také přes Pacifik (Cincotta 1994: 194).

3 Vyhlášení války a průběh bojů

3.1 Angažovanost Spojených států v Karibiku

V obavách z mocenských ambic Francie a Británie v karibské oblasti, upřednostňovaly Spojené státy, aby Portoriko a Kuba zmítané v neustálých revoltách, zůstala území náležící upadajícímu Španělsku. Proto mezi lety 1820-1849 bylo hlavním zájmem americké politiky udržet na Kubě španělskou nadvládu. Vedl je k tomu také jeden zcela pragmatický důvod – po pádu španělského impéria by tato dvě území přešla pod správu právě Spojených států. Ovšem po anexi Texasu a vítězství ve válce s Mexikem se směr americké politiky změnil. Američané začali věřit, jak již bylo výše zmíněno, v *manifest destiny*, tedy že je Boží vůle, aby ovládali celou Severní Ameriku a Karibik. Udržet španělskou nadvládu na Kubě tak pro ně již nebylo v souladu s jejich zahraniční politikou (Hendrickson 2003: 1). Tehdejší intelektuální proudy způsobily, že se opět vynořila myšlenka zjevného údělu. Mnoho významných osobností té doby připomíná nadřazenost anglosaské rasy, která je údajně předurčena k tomu, aby ovládla zeměkouli. Tento názor se setkal s kladným ohlasem i v náboženské sféře, neb anglosas má „božské poslání, aby byl v určitém smyslu opatrovníkem svého bratra“. Tyto společné náboženské, intelektuální a hospodářské faktory připravily pro expanzivní zahraniční politiku Spojených států mocný základ (Tindall – Shi 2008: 456).

Mnoho Kubánců a Portoričanů proto dobrovolně odešlo do Spojených států, aby odsud pracovali na osvobození své země. V tomto duchu pokračovali až do osmdesátých a devadesátých let. V této době hispánské komunity na Floridě a v New Yorku postupně rostly a v roce 1886 bylo vybudováno město Ybor City, kde se přímo setkávali podporovatelé španělského kolonialismu a kubánské nezávislosti. Tyto tenze pozoroval na místě španělský diplomat Consuelo Stubbins a v reakci na ně poslal dopis do Madridu, ve kterém píše, že jsou Kubánci podporováni místními autoritami (Hendrickson 2003: 15). Po této zprávě se Španělé definitivně usvědčili v tom, že Spojené státy podporují Kubu

v jejich pokusech o nezávislost. Na území Kuby mezitím probíhala častá povstání a vzpoury za nezávislost. S eskalací těchto konfliktů se španělská vláda uchýlovala stále k brutálnějšímu potlačování povstání a k budování rekoncentračních táborů⁵. Od roku 1868 až do španělsko-americké války (1898), proběhly na kubánském území tři války za nezávislost⁶ a vztahy mezi Španělskem a kubánskými revolucionáři nemohly být již více vyostřené. 21. října 1896 byl podepsán dekret o rekoncentraci, což v praxi znamenalo, že se všichni obyvatelé venkovských oblastí měli do osmi dnů od vydání shromáždit do měst s vojenskou posádkou. Kdo příkazu neuposlechl, byl považován za povstalce a byl tak také souzen. Nadále platil absolutní zákaz vývozu potravin z měst bez příslušného povolení místních orgánů. Dle tohoto dekretu byly dále specifikovány podoby rekoncentračních táborů, kde měl být zajištěn dostatek potravin, vody a sanitárních zařízení včetně potřebné lékařské péče. Generální kapitán Valeriano Weyler však toto vše zajistit nemohl a pravděpodobně ani nechtěl. V táborech začaly umírat hladem a vysílením tisíce lidí (Opatrný 2016: 254–257).

3.2 Vliv kubánského konfliktu na eskalaci španělsko-americké války

Nelze říci, zda Spojené státy do tohoto stavu přirozeným vývojem dospěly, nechtěně do něho spadly, nebo zda šlo z jejich strany o záměr. Překvapivé však je, že anexi Kuby vzhledem k okolnostem, neprovedly již dříve. Kuba s Portorikem představovaly poslední španělské kolonie na americkém kontinentě a ve Spojených státech se již delší dobu mluvilo o kubánském útlaku. Již v letech 1868-1878, když došlo na ostrově k prvnímu velkému povstání, žádali kubánští patrioti Spojené státy o intervenci, avšak vláda ve Washingtonu nereagovala. Teprve rok před politikou rekoncentrace, když Kubánci v roce 1895 povstali znovu, se v Americe vzedmula jistá vlna sympatií, především zásluhou médií

⁵ Program generála Valeriana Weylera, tzv. „rekoncentrace“. Obyvatelstvo ohrožených oblastí mělo být soustředěno v táborech v blízkosti míst, která byla v rukách Španělů. Díky tomu nikdo z nich nemohl pracovat se vzbuřenci. V táborech se šířily nakažlivé choroby, na které začali lidé v tisících umírat. Dají se nazvat prvními koncentračními tábory (Chalupa 2017: 387).

⁶ Válka desetiletá (1868-1878), Maličká válka (1879-1880) a druhá válka za nezávislost (1895-1898).

(Johnson 2014: 483). Média měla obrovský vliv na eskalaci celého konfliktu. Španělsko-americká válka je pokládána za jeden z prvních milníků, kdy tzv. *yellow press* ovlivnil do takové míry veřejné mínění. Noviny, v čele s *New York World* a *New York Journal*, každý den ukazovaly Kubánce jako bezbranné oběti krutosti španělského impéria. Jakkoli tyto zprávy byly bulvárního charakteru, donutilo to americké veřejné mínění dožadovat se intervence na Kubě, přičemž někteří z nich dokonce posílali kubánským revolucionářům materiální podporu (Office of the Historian). Kuba však nebyla v letech 1896 a 1897 jen předmětem zájmu amerického tisku. V prosinci 1896 prezident Grover Cleveland konstatoval, že se Španělsku stále nepodařilo situaci na Kubě zcela uklidnit. Dle jeho mínění se nacházelo celé kubánské území buď v naprosté anarchii, nebo podléhalo vojenské okupaci, buďto ze strany Španělska, nebo ze strany kubánských povstalců. Zkáza, jíž Kuba propadla po politice rekoncentrace probudila ve Spojených státech vysokou míru zneklidnění, především díky její geografické blízkosti. Výše amerických investic na ostrově dosahovala téměř padesáti milionů dolarů, po Kanadě vůbec nejvíc v západní hemisféře. Proto prezident označil aktivity kubánského exilu na území Unie za neslučitelné s neutrálním zákonem. Kongres USA opustil svou oficiální neutralitu a přijal usnesení vyzývající k přijetí kubánské nezávislosti (Opatrný 2016: 274–276). Španělský premiér Antonio Cánovas del Castillo nehodlal toto usnesení akceptovat. Del Castillo však byl zavražděn a na jeho místo nastoupil Práxedes Mateo Sagasta, který byl v tomto ohledu výrazně smířlivější. Uzavřel rekoncentrační tábory a nabídl Kubě a Portoriku autonomii (Dyal 1996: 286). Autonomní vlády nastoupily do úřadu počátkem roku 1898, stále pod španělskou nadvládou, avšak s novou pravomocí rozhodovat si o místních záležitostech. Tento systém byl v Portoriku podporován, ne však na Kubě, která se stále domáhala plné nezávislosti. Podporovatelé španělské nadvlády se však v Havaně vzbouřili, neboť měli pocit, že autonomie oslabuje Španělsko a zrazuje ty, co položili život za Kubu pod Španělskem (Hendrickson 2003: 37). Španělsko se

tímto dostalo do krize, kdy nebylo schopné ukončit tyto vleklé rozbroje, zároveň však o Kubu nechtělo přijít. Co konflikt ještě vyostřilo, bylo zveřejnění dopisu španělského vyslance, ve kterém se zmiňuje o neschopnosti prezidenta McKinleye. Ostatně tento názor zastával i tehdejší náměstek ministra námořnictva Theodore Roosevelt, který již v roce 1895 razantně zastával názor, že Spojené státy potřebují válku (Tindall – Shi 2008: 456–457).

Prezident McKinley se však všemožně snažil válce vyhnout a tak některým senátorům podal návrh na odkoupení Kubu od Španělska. Senátoři tento návrh odmítli a McKinley byl nucen si připustit, že válka přijde a že na ni nejsou Spojené státy připraveny. Zatím se však on i senátoři rozhodli nedbat na Rooseveltova doporučení. Senát se namísto uplatňování své moci v zahraničí soustředil především na vlastní vnitropolitické záležitosti a stále udržoval malou armádu a slabé námořnictvo (Kissinger 1994: 32). Díky tomu měly Spojené státy ještě před vypuknutím španělsko-americké války méně než sto námořních plavidel, z nichž mnohá byla v havarijním stavu. Před samotným vypuknutím války se však začaly lodě modernizovat a v roce 1896 bylo postaveno jedenáct velkých nových válečných lodí. Již v roce 1890 Alfred Mahan vydal knihu *Vliv námořní síly na dějiny v letech 1660-1783*, v níž dokazoval, že blahobyt národa a jeho velikost vyplývají z velikosti jeho námořních sil. To se mělo brzy ukázat v roce 1898, neboť španělsko-americká válka se vedla především na moři (Tindall – Shi 2008: 455).

3.3 Potopení lodi U. S. S. Maine a vyhlášení války

Přímo uprostřed krize, kdy byla podpora Kubánců ze strany USA nejsilnější a touha po intervenci stále hlasitější, Spojené státy poslaly 1. února do Havany jednu z nejmodernějších bitevních lodí flotily Spojených států, U. S. S. Maine. Ta několik týdnů kotvila před Havanskou zátokou. Plavba byla formálně prezentována jako přátelská návštěva, ve skutečnosti však toto gesto mělo znamenat ukázkou síly a ochranu amerických obyvatel Havany. V únoru 1898 však loď vybuchla a 266 námořníků bylo zabito. Výbuch se stal okamžitě

předmětem zájmu amerického tisku, který jej označil za dílo španělské armády a požadoval okamžitou vojenskou odpověď americké vlády (Opatrný 1998: 317). Informace v novinách se lišily v jednom jediném – jak Španělé loď potopili. Tehdy zanikaly ojedinělé hlasy odborníků, kteří tvrdili, že k potopení mohlo dojít jakkoli, jen ne torpédem či minou. Stejný názor také zastávala největší autorita správy skladů Philip R. Alger. Uznávaný americký matematik zdůraznil, že výbuch žádného torpéda nikdy nevedl (a pravděpodobně ani nepovede) k tomu, aby uvnitř lodě došlo k výbuchu skladu střeliva (Opatrný 2013: 112–113). Americká vláda odmítla španělskou nabídku účasti zástupců USA ve vyšetřovací komisi a utvořila komisi vlastní. Spojené státy nadále naléhaly na Španělsko, aby ukončilo boje na ostrově, situace se však nijak nezměnila. Na začátku března dospěl velvyslanec Woodford k jednoznačnému závěru, tedy že jednání, jež vedl v Madridu, neponesou žádné výsledky (Opatrný 2016: 279–281). Výbuch lodi Maine, spolu s věčnými spory na Kubě, vedly k neodvratné válce. Samotný prezident McKinley se sice nedomníval, že je za výbuch přímo odpovědné Španělsko, nicméně měl podezření, že může být dílem těch konzervativních sil, které vyvolaly předchozí nepokoje na Havaně. Když se senátor Redfield Proctor, umírněný republikán známý svou loajalitou vydal na Kubu, aby zde zhodnotil reálný stav událostí a udělal si na ně vlastní názor. Tento čestný člověk nevěřil bláznivým titulkům v yellow pressu, naopak měl pocit, že tyto zprávy jsou přehnané. Nevěřil tomu, že by zde mohlo hlady a následkem nemoci zemřít takové množství lidí. To, co však viděl, předčilo jeho nejhorší očekávání. V táborech opravdu našel tisíce lidí přežívajících civilistů v obydlích, která byla v zoufalém stavu. Když se vrátil, pronesl projev v Senátu o hrozných podmínkách na ostrově a jeho slova měla velkou váhu u těch, kdo ještě nebyli rozhodnutí o správnosti vojenské intervence (Kagan 2006: 444).

A tak Kubánci i Američané začali volat po intervenci. Obvinili Španělsko a toužili po válce. 11. dubna poslal McKinley Kongresu žádost o ozbrojenou intervenci na Kubě, která by nastolila mír (Johnson 2014: 484). Jako zdůvodnění

vedl porušování lidských práv na Kubě, poškození amerických ekonomických zájmů, ochranu amerických občanů žijících na Kubě a všeobecné ohrožení míru a bezpečnosti. Kongres schválil válečnou rezoluci 20. dubna a McKinely ji podepsal, přičemž na žádost anti-expanzionistického senátora Henryho M. Tellera přidal Kongres odstavec, kterým USA odmítaly jakýkoliv úmysl anektovat Kubu. I přes veškeré vojenské přípravy však přenechala americká vláda vyhlášení války španělské straně (Heideking – Mauch 2012: 200). Ve Španělsku, podobně jako v USA, sílily hlasy, tázající se na konečný datum začátku otevřeného konfliktu. Velká část španělského obyvatelstva očekávala v nadcházejícím konfliktu vítězství, což se nyní zdát být s ohledem na ekonomickou situaci obou států nepochopitelné (Opatrný 2013: 146–147). 22. dubna vyhlásil prezident blokádu Kuby, což je dle mezinárodního práva považováno za válečný akt. Španělská vláda v reakci na blokádu vyhlásila Spojeným státům 24. dubna válku. Následujícího dne reagoval Kongres potvrzením války s platností od 21. dubna 1898 (Tindall – Shi 2008: 459).

3.4 Průběh bojů na Filipínách

Námořní historikové o bitvě v Manilské zátocce hovoří jako o jednom z největších úspěchů amerického námořnictva. Tuto oblast považovala velká část amerických občanů za mimořádně důležitou, dokonce nejvýznamnější na světě co se týče zahraničních zájmů USA, neboť zahraničním trhům v Asii a Tichomoří byl tehdy přikládán velký význam. Získáním této oblasti by byl zajištěn Spojeným státům přístup k trhu s Čínou a Indií. Proto nejen časté revoluce na Kubě, ale také na Filipínách, považujeme za důležitý milník v historii tohoto konfliktu (Opatrný 2013: 153). Zde, na druhé straně světa, Španělsko v prosinci 1897 uzavřelo příměří s rebely bojujícími o svou svobodu. Díky tomu mělo Španělsko stále nasazenou eskadru v blízkosti Filipín, když následujícího roku začala válka se Spojenými státy. Šest set kilometrů severně, v britském Hong Kongu, americký komodor George Dewey velel asijské eskadře na palubě vlajkové lodi *U. S. S. Olympia* (Hickman 2018). 24. dubna poslal Deweymu tajemník amerického

námořnictva John D. Long telegram, ve kterém stálo, že oficiálně začala válka mezi Spojenými státy a Španělskem. V telegramu mu nařizuje, aby pokračoval na filipínské ostrovy a zajal nebo zničil veškeré filipínské lodě. A tak o tři dny později začala asijská eskadra směřovat k Manile na ostrově Luzon, hlavnímu městu Filipín (Brannen 2003: 33).

Dewey odplul z Hong Kongu ve chvíli, kdy americká účast ve válce vyžadovala akci proti flotile kontraadmirála Patricia Montoja, který vedl španělskou námořní sílu na Filipínách. Montojo velel 37 španělským lodím, nicméně pouze sedm z nich bylo schopno se reálně bránit asijské eskadře George Deweye (Dyal 1996: 228). 30. dubna Dewey doplul na míli od pobřeží Manily, v očekávání, že narazí na Montojovu eskadru, chránící hlavní město. Eskadru však překvapivě nachází ukotvenou v nedaleké námořní stanici Cavite 1. května dal povolení kapitánovi Olympie k výstřelu a o pouhé dvě hodiny později byla téměř celá španělská flotila zničena. Následně Dewey nařídil pauzu v bojích, a i když čtyři malá španělská plavidla narušila pauzu a odmítala se vzdát, vítězství bylo na straně USA (This Day in History 2018).

O vítězství se snažil informovat McKinleye a žádal Španělsko o použití telegrafní kanceláře v Manile. Když to velitel odmítl, nařídil Dewey svým mužům, aby vykopali podvodní telegrafní kabel ze zálivu a rozřízli ho. Dewey musel poslat posla lodí do Hong Kongu a tak dostal prezident McKinley zprávu o vítězství až 7. května (Opatrný 2013: 174–175). Na kontraadmirála Montoja mezitím v Manile čekal telegram, v němž bylo nařízeno, aby se okamžitě vrátil do Španělska, kde na něj již čekali novináři, kteří jej obviňovali z těžkých chyb a označovali jej za viníka španělské porážky v Tichomoří. V březnu 1899 stanul před vojenským soudem, byl krátce vězněn ale nakonec propuštěn (Stewart 2009: 225). Dá se říci, že zničení španělské eskadry rozhodlo válku v Tichomoří. Na pevnině měli sice Španělé stále tisíce vojáků, avšak ti byli odříznutí od metropole americkou flotilou. V červenci 1898 zůstávala u filipínských břehů pouze

Deweyova flotila a Spojené státy tak mohly s potěšením sledovat, jak na španělské straně přibývají problémy (Opatrný 2013: 180).

3.5 Průběh bojů na Kubě

Na Kubě už v té době došlo mezi americkými a španělskými oddíly k prvním bojům. Ráno 20. dubna proběhlo zasedání velitelů čtyř španělských křižníků, nacházejících se v Porto Grande. Všichni velitelé sdíleli na otevřený konflikt velice skeptický názor a během čtyřhodinového sezení hledali argumenty, jimiž by ministerstvo v Madridu přesvědčilo o správnosti svého jednání (Opatrný 2013: 147). Dle mínění Pascuala Cervery, jež byl jmenován velitelem španělské flotily, už jen přítomnost amerických lodí v Mexickém zálivu určovala výsledek konfliktu. Cervera si velice dobře uvědomoval stav a schopnosti španělského námořnictva – většina posádky nebyla dostatečně vyškolená, lodě neměly dostatečné zásoby a některým členům dokonce chyběly zbraně (The Robinson Library 2018). Cervera předvídal katastrofu, proto doporučoval návrat španělských flotil ke Kanárským ostrovům, kde by navíc lodě chránily nejen ostrovy samotné, ale také v případě napadení Španělsko. Španělští velitelé nechtěli dovolit, aby zůstalo Španělsko bez jakékoli obrany, proto se dohodli, že po schválení v Madridu, lodě okamžitě vyplují z Porto Grande zpět ke španělským břehům (Fredriksen 2001: 100). Nicméně madridská reakce byla přesně opačného charakteru – lodě zůstanou na místě, neboť Kanárským ostrovům, na rozdíl od Portorika, nehrozí nebezpečí. Byl přikázán co nejrychlejší odjezd Cerverových křižníků ke španělským ostrovům v Karibiku. Cervera, který již věděl, že mezi Španělskem a Spojenými státy existuje válečný stav, příkaz disciplinovaně (ačkoli proti vlastnímu přesvědčení) splnil a 29. dubna dal telegrafistovi pokyn „pluji na sever“, což bylo heslo pro počátek cesty přes oceán (Opatrný 2013: 149).

Naopak Spojené státy vědomí nadcházejícího konfliktu a realistický pohled na stav námořnictva přinutily v březnu v roce 1898 Kongres uvolnit 50 milionů dolarů na nákup dalších lodí, což se ukázalo jako velmi prozřetelný krok. Právě

díky naléhání Theodora Roosevelta získalo americké námořnictvo moderní loď. Samotný Roosevelt pak byl velitelem mimořádně úspěšného regimentu *Drsní jezdci* – první dobrovolnické kavalérie. Jednotka se stala zajímavou kombinací kovbojů, klubových zpěváků, newyorských policistů, sportovců z Ivy League klubu, Texas Rangerů i Indiánů. Později, 13. června, se také jako jediná dobrovolnická jednotka plavili do Santiaga, kde se spojili s Pátým sborem, který byl plný elitních vojáků a dobrovolníků (Dyal 1996: 284).

Američané však měli jeden problém – neměli dostatek zpráv o pohybu Cerverovy flotily a nevěděli, kde se Španělé vylodí. Tento problém se však rozhodli zatím neřešit a k úvahám o flotile se vrátili až na konci května. Tento mezičas americká armáda využila k naplánování invaze na Kubu. Ačkoli padla spousta různých návrhů, kde by se mohly španělské lodě objevit (například Portoriko, které by pak sloužilo jako základna pro útoky na silnější španělské oddíly na Kubě, nebo Havana), většina z nich byla dříve či později odmítnuta. Až na počátku června došlo k definitivnímu rozhodnutí – k invazi dojde v Santiagu či jeho bezprostředním okolí (Opatrný 2016: 286). 29. května byl již kontraadmirál Cervera v Santiagu obklíčen. Bezprostředně poté McKinley učinil dvě důležitá rozhodnutí – zřídil regulérní armádu a ihned poté se soustředil na Tampu, odkud by tuto armádu co nejdříve dostal do Santiaga, kde by se spojila s americkým námořnictvem. 3. června prostřednictvím Rakouska a Velké Británie tajně informoval Španělsko o svých vojenských cílech. Kromě nezávislosti Kuby také naznačil, že by rád připojil ke Spojeným státům Portoriko a Guam. Spojené státy dále hledaly jakýkoli přístav ve Filipínách, ale o dalších akvizicích se již dále nezmiňovaly. Pokud by Španělsko tyto požadavky nepřijalo, daly Spojené státy jasně najevo, že nároky by se navyšovaly. Španělský premiér Sagasta však ještě nebyl ochoten ukončit boje, čímž definitivně ukončil americké pokusy o smír (Trask 2011).

Když se však 3. července španělská flotila pokoušela prorazit blokádu Santiaga, byly veškeré její lodě potopeny. Následná zkáza Cerverovy flotily však rozhodla

nejen o osudu Santiaga, ale vlastně celé Kuby. Španělé již nebyli schopni ji udržet déle než maximálně několik málo dní. Rostly zásobovací potíže a docházelo k početným srážkám s partyzány. Tím byl osud španělské koloniální velmoci zapečetěn a vláda v Madridu musela požádat o příměří a akceptovat americké mírové podmínky (Heideking – Mauch 2012: 200). Předem domluvený text kapitulace byl předložen 15. července španělské Radě pro obranu, jejíž členové měli zvážit, zda tyto podmínky přijmou, nebo budou pokračovat v odporu. Rada dokument nakonec odsouhlasila a pod kubánským národním stromem *ceibou* pak kapitulaci podepsala. Podmínky kapitulace byly stanoveny deseti body. Nejdůležitější z nich proklamoval absolutní a bezpodmínečné zastavení veškerých nepřátelských akcí mezi americkými a španělskými silami. Kapitulace se týkala i všech sil a válečného materiálu. V dalších bodech pak Španělé například slíbili spolupráci s Američany při odstraňování min v zálivu před Santiagem a Američané naopak přislíbili právo na odvezení veškerých válečných dokumentů zpět do Španělska (Opatrný 2013: 266–277).

3.6 Průběh bojů na Portoriku

Odlišně vypadala situace na Portoriku, neboť tato ostrovní kolonie neměla pro Španělsko takový význam jako Kuba. Ačkoli na něm Španělé vyloženě neprodělávali (vyváželi cukr, kávu a tabák), tak z Portorika profitovali mnohem méně než z Kuby. Kontrole ostrova přisuzovali význam pouze z politických důvodů. Byla to pro ně známka světlých koloniálních časů a zároveň zde mohli zkoušet různé politické kroky, které později mohli aplikovat na Kubě, například zrušení otroctví, anebo zavedení režimu s autonomistickými rysy. Proto zde také byly hlasy toužící po nezávislosti mnohem slabší než na Kubě (Opatrný 2016: 286).

Největší zájem o Portoriko tak zřejmě měla americká armáda. První invaze na Portoriko byla plánována již před samotným vyloďením v Santiagu. Získáním tohoto malého ostrova, vzdáleného 500 kilometrů jihovýchodně od Kuby, by americká armáda získala užitečnou základnu v Karibiku. Tím by možná byla

uspíšena španělská kapitulace a Spojené státy by se tím vyhnuly invazi na Kubu. Nicméně prezident McKinley nejprve nařídil útok na Kubu a až poté obrátily Spojené státy zrak k Portoriku (Hymel 2015). Americká invaze na Portoriko měla jedno jediné odůvodnění – americká přítomnost na ostrově by vedla k snazšímu mírovému vyjednávání. Generálmajor Nelson A. Miles naplánoval vylodění v přístavu Fajardo, nakonec byl však vybrán jiný cíl – přístav Guánica. 25. července připluly americké lodě do zátoky Guánica, odkud armáda pokračovala do města Ponce (Brás 2011). Španělé byli tímto zaskočeni. Už pouhé vylodění proběhlo bez jakéhokoli odporu a 28. července podepsali španělští a američtí zástupci dokument o odevzdání města Ponce Američanům (Opatrný 2013: 293). Americké jednotky dále postupovaly směrem na sever k San Juanu, hlavnímu městu Portorika a hlavnímu vojenskému sídlu španělských sil na ostrově. Ještě než se sem armáda dostala, dohodlo se 13. srpna Španělsko se Spojenými státy na uzavření mírové dohody (Brás 2011).

3.7 Průběh bojů na Guamu

Od roku 1521 byl ostrov Guam pod španělskou kontrolou. Dalších 377 let byl Guam pro zbytek světa víceméně neznámým ostrovem. Až do 20. června 1898, kdy poslaly Spojené státy na Guam válečnou loď *U. S. S. Charleston*. Ve skutečnosti se Spojené státy daleko více zajímaly o Filipíny a ostrov Guam chtěly připojit z jediného důvodu – rozšíření svého území. Jednotky vyslané na ostrov předpokládaly, že se obyvatelé budou bránit, všichni byli proto velice překvapeni, když k tomu nedošlo. O to větší překvapení je čekalo, když se za pár hodin setkali Španělé s Američany a omluvili se jim, že nereagovali na jejich výstřel, který považovali pouze za přátelský pozdrav (Rivera 2014: nestránkováno) Ukázalo se, že Španělé žijící na ostrově vůbec nevěděli, že již dva měsíce probíhá válka mezi Španělskem a Spojenými státy. Američané tedy ihned poslali telegram španělskému guvernérovi, ve kterém mu nařizují se do 30 minut vzdát. Ačkoli se to zdá neuvěřitelné, Španělé se na Guamu vzdali za 29

minut. Američané zůstali na ostrově asi 36 hodin, poté odpluli a nechali ostrov nedotčený (Little 2017).

4 Politicko-geografické důsledky španělsko-americké války

4.1 Ukončení bojů a vyjednání příměří

Ztráta obou eskader znamenala pro Španělsko ztrátu kontaktu se svými zámořskými územími a stále reálnější ohrožení španělských pobřežních měst. Přesto se však španělská vláda rozhodla o příměří oficiálně jednat až po 14 dnech. Ne všichni politici si totiž uvědomovali zjevné nebezpečí z prodlevy. Každým dnem narůstala hrozba přímé americké okupace španělských území, což výrazně měnilo podmínky jednání o příměří (Opatrný 2016: 307). Španělsko nakonec navrhlo základ mírové smlouvy, který však Washington záměrně pozdržoval. Po obsazení Filipín a Portorika by totiž měly Spojené státy daleko větší šanci na efektivní vyjednávání. Španělé věděli, že Kuba je již ztracena, ale stále doufali, že se Spojenými státy vyjednají alespoň udržení Portorika a Filipín. McKinley však rozsah španělských podmínek ihned odmítl a předložil jim své vlastní podmínky k ukončení války: především odchod Španělů z Kuby a odevzdání Portorika pod americkou správu. V Tichomoří pak žádali jeden z ostrovů Marian a předání Manily a Manilské zátoky pod americkou kontrolu a to do té doby, než bude na mírových jednáních definitivně rozhodnuto o osudu celého filipínského souostroví (Dyal 1996: 224–225). 18. července požádal španělský velvyslanec v Paříži Francii, aby působila jako prostředník při mírovém jednání. Ta se zprostředkováním mírových jednání souhlasila a vyslanec Paříže Jules Cambon si ve Washingtonu vyjednal přijetí u amerického prezidenta (Opatrný 2016: 307). Cambon si nicméně velice záhy uvědomil, že pro Španělsko již neexistuje žádná příznivá změna. Doporučil přijmout americkou nabídku a Madridská vláda tak v následujících dnech učinila. Zbývala tak už jen otázka data zahájení mírových jednání (Dyal 1996: 56).

Dokument o příměří obsahoval šest paragrafů:

- 1) Španělsko se tímto vzdává veškeré suverenity nad ostrovem Kuba.

- 2) Španělsko odevzdává ostrov Portoriko a ostatní ostrovy Západní Indie a zároveň jeden ostrov v Marianách, který si Spojené státy samy vyberou.
- 3) Spojené státy tímto přebírají město, přístav a zátoku Manila, dokud nebude uzavřena mírová smlouva.
- 4) Španělsko okamžitě opustí Kubu, Portoriko a ostatní ostrovy Západní Indie, které byly doposud pod španělskou suverenitou.
- 5) Obě dvě strany nejmenují více jak pět zástupců pro mírové jednání, přičemž nejpozději 1. října začnou zástupci vyjednávat o míru.
- 6) Okamžikem podpisu budou ukončeny veškeré boje.

Dokument podepsala 12. srpna americká reprezentace zastoupená Williamem Dayem s francouzským vyslancem Julesem Cambonem ve Washingtonu. Tímto dnem formálně skončily boje a otevřela se cesta k definitivnímu ukončení válečného stavu (Morgan 1965: nestránkováno).

4.2 Pařížská mírová smlouva

10. prosince 1898 podepsaly Spojené státy a Španělsko Pařížskou smlouvu o míru, přičemž klíčovou otázkou tohoto dokumentu bylo předání Filipín. Obecně vzato bylo toto jednání jedno z nejdůležitějších rozhodnutí, které musela tehdejší zahraniční politika Spojených států učinit. Touha připojit Filipíny a další španělské državy ještě před válkou vůbec neexistovala, ale díky Deweyovu vítězství na Filipínách se v USA probudila dosud nepoznaná expanzionistická horečka (Tindall – Shi 2008: 463). A právě po roce 1898 se zde začínají rodit první zahraničně-politická dilemata. Na straně jedné Američané sledují svou neposkvrněnou minulost, na straně druhé doufají v dokonalou budoucnost. Dle Kissingera se v americké zahraniční politice stále více objevuje dilema majáku (být vzorem ostatním) a křižáků (povinnost šířit demokracii po celém světě). V tomto duchu se McKinley se prosadil o kolonizaci Filipín. Spojené státy jsou povinny převzít všechny Filipínce do své péče a poskytnout jim vzdělání. Je

nutné je intelektuálně pozvednout a je pro ně potřeba udělat to nejlepší, co je v silách Spojených států (Johnson 2014: 484).

Pařížská smlouva obsahuje celkem 17 článků, nicméně nejdůležitější z nich jsou uvedena již v prvních třech:

- 1) Španělsko odvolává veškeré své nároky na suverenitu uplatňovanou na Kubě. Španělé ji ponechají tak, jak je a takto si ji převezmou Spojené státy. Dokud bude tato situace trvat, budou Spojené státy plnit závazky vznikající z mezinárodního práva o ochraně obyvatel a majetku.
- 2) Španělsko přenechává Spojeným státům Portoriko a ostatní ostrovy, které jsou pod španělskou kontrolou v Západní Indii a dále také ostrov Guam v Marianách.
- 3) Španělsko přenechává Spojeným státům souostroví Filipín, přičemž Spojené státy za ně zaplatí Španělsku 20 milionů dolarů a to do tří měsíců od ratifikace smlouvy.

V dalších článcích pak stojí například podmínky o propuštění zajatců, podmínky lodního obchodu na Filipínách, nebo že obyvatelé převzatých ostrovů mají plné právo zvolit si své vlastní náboženství (Library of Congress 2017).

4.3 Americká správa nad Guamem

Ostrov Guam neměl s příčinami ani s celým průběhem války vlastně nic společného. Přesto byl španělsko-americký konflikt historickým milníkem v historii Mariánských ostrovů (Rogers 1995: 108). Až do roku 1898 málokdo vůbec o Guamu věděl. Lidé zde žili bez jakéhokoli kontaktu s okolním světem a novinky z okolního světa přijímali pouze prostřednictvím návštěvnických lodí. Jak již bylo výše zmíněno, v okamžiku, kdy se ke břehům Guamu dostavila americká válečná loď *U. S. S. Charleston*, obyvatelé Guamu neměli nejmenší tušení, že mezi Španělskem a Spojenými státy probíhá válka. Po objasnění tohoto nedorozumění, doplul americký kapitán Henry Glass malou lodí do pevnosti Santa Cruz, kde vyvěsil americkou vlajku a následně bez jakéhokoli krveprolití

odjel i se svou posádkou do Filipín za admirálem Deweyem (Cunningham – Beaty 2001: 188–189). Od tohoto okamžiku nebylo vůbec jasné, jak bude vypadat budoucnost Guamu a Filipín – zda zůstanou pod Španělskou nadvládou, stanou se z nich nezávislá území, nebo nad nimi převezme kontrolu jiná velmoc (Platt 2014). V rámci podporování zahraničního obchodu s Čínou bylo americkým velením doporučeno vybudovat v Tichomoří tři obchodní stanice – tranzitní stanici v Guamu, základnu v Calvite v Manilské zátocě, a stanici Pago Pago v Samoe. V reakci na toto doporučení odkoupily Spojené státy Filipíny včetně Guamu za 20 milionu dolarů a osud Guamu se tímto pevně svázal s Filipínami (Rogers 1995: 112).

Po převzetí Guamu do americké správy zůstal ostrov bez koloniálního dohledu vůbec poprvé od roku 1668. Toto neúmyslné interregnum trvalo téměř čtrnáct měsíců a bylo obdobím zmatku pro celý ostrov Guam. Vše se změnilo až s příjezdem prvního amerického námořního guvernéra kapitána Richarda Learyho 7. srpna 1899. Ten ihned po svém příjezdu vydal první prohlášení guamskému lidu, v němž zdůrazňoval oddělení církve od státu a podřízenost církve americkému úřadu: všechny politické záležitosti, které zde doposud vykonávalo duchovenstvo, byly tímto zrušeny a obyvatelům byla zaručena svoboda víry (Cunningham – Beaty 2001: 191–192). Situace na Guamu však neprobíhala zcela bez problémů, neboť američtí námořníci byli k domorodým obyvatelům velice krutí. Kolonialismus byl pro Spojené státy novou věcí, se kterou ještě neuměli zacházet, a stejně jako změna suverenity na ostrově, i interregnum bylo zneužíváno (Rogers 1995: 120). Po dalších 42 let měl ostrov Guam zcela oddělenou historii od zbytku Mikronésie a nad ostrovem mělo absolutní nadvládu námořnictvo Spojených států. V roce 1901 Čamorové, původní obyvatelé Marian, prezentovali Američanům petici, ve které vyzývali k vytvoření trvalé civilní vlády. Tato petice byla jen první z mnoha dalších petic, týkajících se občanské svobody a reprezentativní vlády pro obyvatele Guamu. Všechny byly vládou ve Washingtonu až do roku 1950 zamítány (Viernes 2017a).

Politické podmínky se výrazně změnilly až v roce 1929, když stávajícího guvernéra Shapleyho vyměnil velitel Willis W. Bradley. Ten byl v mnohých směrech daleko liberálnější než kterýkoli jiný guvernér na Guamu. Bradley doporučoval, aby bylo Čamorům oficiálně garantováno americké občanství federálními státními předpisy. Tento návrh byl na Guamu schválen oběma komorami (Kongresem i Obchodní komorou), ale ze strany Spojených států byl zamítnut. Bradley tak oficiálně stanovil obyvatelům ostrova alespoň guamské občanství (Judiciary of Guam 2018). Dále také Bradley doporučoval Washingtonu, aby prezident Spojených států dodal občanům Guamu listinu práv. Když na to ani po několika měsících Washington nereagoval, Bradley pokračoval v tomto úsilí sám a 4. prosince 1930 vyhlásil guamskou Listinu práv. V zákoně bylo 12 ustanovení včetně práva hlasovat v místních volbách bez ohledu na pohlaví či rasu. Za toto jednání byl u ostrovanů velmi oblíben. Dále v březnu 1931 zrušil starý Kongres a vydal prohlášení, kterým zakládal druhý guamský Kongres. Tento orgán se skládal ze dvou částí – Sněmovny s 27 členy zvolenými na dva roky a Sněmovny rady s 15 poslanci volenými na půl roku (Murphy 2016).

Následující roky přinesly velké změny ve vztahu Spojených států vůči Filipínám, což Guam poznamenalo. Na americké půdě F. D. Roosevelt podepsal zákon Tydings-McDuffie, kterým z Filipín udělal po dobu deset let místní samosprávné společenství a poté by měli Filipínci konečně získat nezávislost (Loveman 2016). To vyvolalo u guamských vůdců poplach a v roce 1932 požádali prezidenta, aby objasnil oficiálně status guamského lidu. Ve Washingtonu však opět nikdo nereagoval. V červenci 1936 druhý Kongres žádal opět o udělení amerického občanství Guamajánům. Tentokrát tuto petici měli donést dva vyslanci do Washingtonu osobně. Tato mise však skončila neúspěšně. Příště to Guamajané zkusili až 1939, kdy už ale byli všichni seznámeni s nadcházející válkou a nechali guamskou záležitost stranou. A tak zatímco Guam toužil po americkém

občanství, Japonské císařství se již připravovalo na obsazení ostrova (Rogers 1995: 154).

Během druhé světové války byl Guam pár hodin po útoku na Pearl Harbour v roce 1941 napaden Japonským císařstvím. To následně po dobu 31 měsíců Guam okupovalo. Po tuto dobu byli obyvatelé Guamu popravováni a mučeni. 10. srpna 1944 proběhla bitva o Guam mezi Spojenými státy a Japonským císařstvím a poté Spojené státy opět získaly nadvládu nad ostrovy Severních Marian (Palomo - Aguon 2017). Následné bombardování atomovými bombami v Japonsku potvrdilo v očích amerických velitelů nesmírnou strategickou hodnotu Mariánských ostrovů pro národní bezpečnost USA. Tato hodnota byla nepopíratelně vyšší než jakákoli možná cena péče o ostrov. Z vojenského hlediska se tímto zdůvodnily všechny akce v Tichomoří provedené Spojenými státy v minulosti. Zároveň se na americkém kontinentě zrodila touha udržet tento ostrov pod svou správou, což by pomohlo Spojeným státům vyrovnat se s potenciálními hrozbami v Tichomoří (Rogers 1995: 203).

Na základě *Ostrovních případů*⁷ byla autorita námořnictva definitivně potvrzena Nejvyšším soudem, a to jak na Guamu, tak i na Kubě, Portoriku a Filipínách. Nejvyšší soud rozhodl na základě případu *Downes vs. Bidwell*⁸, že americká ústava se nevztahuje na ostrovní území stejně jako na státy (Rogers 1995: 138). Soudní dvůr ve shodném stanovisku pro Spojené státy stanovil novou územní doktrínu, ve které rozlišuje mezi začleněnými a nezačleněnými územími. Zatímco začleněné území je považováno za neoddělitelnou součást Spojených států a může se stát státem USA, nezačleněné území není nedílnou součástí

⁷ Série rozhodnutí Nejvyššího soudu z počátku 20. století. Právníci se dodnes neshodují na tom, kolik jich doopravdy bylo – někteří říkají, že šest, někteří říkají více jak dvacet, ale obecný názor je, že začínají případem *Downes vs. Bidwell* roce 1901. Do této doby vláda USA považovala svá území za úplnou ochranu ústavy a jasnou cestu ke státnosti. Platí pro všechna území, která existovala na severoamerickém kontinentě – Oklahoma, Nové Mexiko, Arizona a Aljaška. S novým stoletím se ale definice federální vlády o tom, co znamená být americkým územím, mění, neboť Manifest destiny se postupně proměňoval v budování impéria. Tak se přestaly oceánské ostrovy považovat za rovnocenné, ale jako kolonie, jako vlastnictví Spojených států (Mack 2018).

⁸ Případ, na jehož základě Nejvyšší soud rozhodl, zda území Spojených států podléhá ustanovením a ochranám ústavy Spojených států.

Spojených států a proto zde nefiguruje předpoklad, že by se stal americkým státem. *Ostrovní případy* také objasnily rozdíl mezi organizovanými a neorganizovanými územími. Organizovaná území jsou ta, která podléhají tzv. *Organic act*, který poskytuje danému teritoriu místní samosprávu. V současné době mají Spojené státy čtyři organizovaná území: Portoriko, Guam, Panenské ostrovy a ostrovy Severních Marian. Občané těchto území jsou občané Spojených států, ale nemohou volit ve federálních volbách. Každý z těchto ostrovů má v Kongresu zástupce, který zde ovšem nemůže hlasovat. Ostatní území Spojených států jsou neorganizovaná, nepodléhají tedy *Organic act* (Arndt 2013). Ačkoli byl do té doby ostrov vázán dogmatem *Ostrovních případů*, rok 1950 je pro Guam počátkem nové éry. Prvních pár let po přijetí *Organic act* prezidentem H. Trumanem, znamenalo pro Guam intenzivní vládní proměnu. Před tímto zákonem byl Guam obyčejná námořní vojenská základna s civilní vládou menšího významu. Po přijetí zákona se povinnosti ostrovní vlády rozšířily tak, aby odpovídaly alespoň malým americkým státům s civilními vazbami na Kongres a Výkonnou radu. *Organic act* také garantoval americké občanství všem obyvatelům Guamu a jejich dětem narozeným po roce 1899. Tím se konečně ukončila padesátiletá snaha Čamorů o získání amerického občanství. (Arndt 2013).

Dle *Organic act* bude guvernér vždy jmenován prezidentem Spojených států⁹. Jednokomorová legislativa má právo mít až 21 členů¹⁰ volených samotnými Guamajany a historicky poprvé měli obyvatelé ostrova šanci zvolit si orgán, který tvoří zákony. Dále byl vytvořen soudní systém se soudci jmenovanými guvernérem Guamu. S konečnou platností byla také vytvořena omezená guamská listina práv (Viernes 2014b).

Nyní ostrov Guam musí řešit svůj další osud. Hrozba vojenského konfliktu s KLR vyvolala na tichomořském Guamu volání po změně politického

⁹ Teprve až po roce 1968 si jej mohou volit sami Guamajané.

¹⁰ V roce 1996 snížen počet na 15.

uspořádání. Někteří obyvatelé si přejí statut 51. státu USA, jiní nezávislost, obecně se ale mluví o „dekolonizaci“ Guamu. Armáda Spojených států na ostrově momentálně udržuje přibližně sedm tisíc mužů a dvě velké vojenské základny. Momentálně se hovoří o možnosti hlasování o statutu ostrova, přičemž stejně jako v případě Portorika, by konečné slovo měl Washington (Eurozprávy 2017).

4.4 Americká správa nad Filipínami

Filipínci toužili po nezávislosti již dávno před vypuknutím španělsko-americké války. Právě proto se připojili v bojích na stranu Spojených států, neboť právě ty Filipíncům za pomoc proti Španělsku slíbily nezávislost. Očima Filipínců byl vztah se Spojenými státy vnímán tak, že se dva národy spojily ve společném boji proti Španělsku. Jako jejich spojenci poskytli Filipínci Spojeným státům cenné informace, jak proti Španělsku efektivně bojovat (Hays 2008). Po porážce španělské flotily v Manilské zátocce začala nová etapa filipínského povstání proti Španělům. Vůdce vzbouřenců Emilio Aguinaldo s americkou pomocí vybudoval filipínskou armádu, která společně s americkými jednotkami Španělsko porazila. Aguinaldo vyhlásil v červnu 1898 nezávislost Filipín, ceremonie se však nezúčastnil žádný zástupce USA. Když následně po podepsání mírové smlouvy odkoupily Spojené státy Filipíny za 20 milionů dolarů, Aguinaldo a jeho armáda mírovou smlouvu neuznali a obnovili svůj boj za svobodu (Krejčí 2009: 78). Jeho bojovníci ovládli téměř všechny ostrovy kromě Manily a tak se veškeré dění následujících tří let stalo především americkou dobytčnou válkou. Přestože se organizovaný odpor od roku 1899 hroutil, válka pokračovala ve formě guerilly až do poloviny roku 1902. Filipínsko-americká válka je také nazývána špinavou malou válkou¹¹, jelikož na obou dvou stranách ji doprovázely masakry a mučení. Americké jednotky se velice záhy začaly chovat stejně krutě jako ty španělské na Kubě (Tindall – Shi 2008: 465–466). V akcích proti Filipínám američtí vojáci

¹¹ Oproti španělsko-americké „skvělé malé válce“.

zabili přibližně 116 tisíc vojáků a 200 tisíc civilistů, někdy se však ztráty odhadují až na milion Filipínců (Krejčí 2009: 79).

Ještě před vypuknutím filipínsko-americké války se Spojené státy, včetně nejpřednějších politiků té doby, rozdělily na dva nesmiřitelné tábory – expanzionisté a anti-expanzionisté. Expanzionisté, v jejichž čele stáli například Theodore Roosevelt nebo Henry Cabot Lodge, vysvětlovali nároky na Filipíny filosofií sociálního darwinismu, tedy že filipínské ostrovy pod správou Spojených států budou silnější. Dále argumentovali, že Spojené státy mají odpovědnost či dokonce povinnost, exportovat americké demokratické principy do zahraničí. Anti-expanzionisté, kterým byl například Andrew Carnegie, se obávali, že pokud by se Filipíny staly americkým vlastnictvím, mohli by Filipínci velice záhy získat americké občanství, což nechtěli dovolit, neboť stále inklinovali k předsudku, že Filipínci jsou podřadná rasa. Nejsilnějším argumentem anti-expanzionistů však bylo, že připojení je v rozporu s americkými zásadami. V historii národa nebyl zaznamenán v tomto směru doposud žádný precedens, Spojené státy navíc neměly žádné koloniální cíle a v ústavě ani neexistovalo ustanovení o správě nově nabytých kolonií (Keenan 2001: 308). Odpůrci imperialistických tendencí dále tvrdili, že připojení Filipín podkope americkou demokracii. Odvolávali se na tradiční izolacionismus, americké principy samosprávy, na rozpor mezi osvobozením Kuby a připojením Filipín a na zasahování do cizích záležitostí, které odporuje logice Monroeovy doktríny. Upozorňovali také, že ochrana ostrovů v případě napadení by byla velice nákladná, velice pravděpodobně naprosto nemožná. Při těchto debatách se zformulovala celá řada protiimperialistických skupin, které se v říjnu 1899 spojily v Americkou protiimperialistickou ligu. Taková kritika však pro zastánce expanze neznamenalala vůbec nic. Získání Filipín znamenalo pro Spojené státy cestu k nekonečnému čínskému trhu. Dle amerického mínění síla, která ovládne Pacifik, ovládne celý svět a v tomto duchu bylo také rozhodnuto (Tindall – Shi 2008: 464–465).

Rozhodnutí prezidenta McKinleyho anektovat Filipíny se považuje za jedno z nejkontroverznějších rozhodnutí v dějinách Spojených států. Během mírového jednání v Paříži se McKinley soustředil pouze na připojení Manily s manilskými přístavními zařízeními, nicméně si brzy uvědomil, že v případě války by město samotné nebylo nemožné ubránit. Nabízely se zde tedy další alternativy jak smlouvu upravit. Figurovala zde možnost připojit ke Spojeným státům celý ostrov Luzon, včetně Manily. Také bylo zvažováno připojení celého souostroví s výjimkou nejjižnějšího ostrova Mindanao, každopádně všechny z těchto možností by jistě vybídly některé z evropských národů (nejspíše Německo) a případně Japonsko, aby se podílely na rozdělení souostroví, o což Spojené státy nestály. Možnost vrátit souostroví Španělsku a vybudovat na Filipínách protektorát nepřipadala v úvahu, neboť Spojené státy by zde nedisponovaly skutečnou autoritou, ale nesly by veškerou odpovědnost. Na základě těchto úvah dospěl McKinley k závěru, že Filipínci ještě nejsou připraveni na samosprávu a jediné řešení je, aby Spojené státy připojily celé souostroví (Keenan 2001: 307).

Aguinaldo byl v roce 1901 zajat a ještě toho samého roku se stal prvním civilním guvernérem Filipín pozdější prezident USA William Taft (Philippine History 2017a). V roce 1902 byl ustanoven *Filipínský zákon*¹², jeden z nejdůležitějších dekretů přijatých americkou vládou na Filipínách. Zákon navrhl vytvoření a správu civilní vlády na Filipínách, zároveň chránil práva Filipínců¹³. Dále návrh zákona nařizuje, že všechny změny zavedené ve filipínské vládě musejí být ratifikovány prezidentem Spojených států a povoluje rozšíření americké listiny práv Filipíncům (s výjimkou aplikace práva soudní moci). Dále povoluje vytvoření dvoukomorového zákonodárského sboru s Filipínskou komisí a Filipínským shromážděním (Piedad-Pugay 2012). Než mohl být zákon ustanoven, musela být splněna tři kritéria: kompletní obnova míru na Filipínách,

¹² Známy také jako Cooper act.

¹³ Základní lidská práva jako například právo žít, získávat majetek, praktikovat své náboženství.

dokončení celostátního sčítání lidu a dva roky míru po zveřejnění sčítání lidu (Philippine History 2017a).

Spojené státy v roce 1916 vydaly Jonesův zákon, kterým zřizovali Filipíncům zákonodárnou moc tvořenou Sněmovnou reprezentantů a Senátem. V roce 1934 přijal Kongres zákon Tydings-McDuffie, který ustanovil Filipínské společenství a slíbil Filipíncům nezávislost nejpozději do roku 1946 (Philippine History 2017d). Éra Filipínské společenství je přechodné období ve filipínské historii trvající od roku 1935 do roku 1945, kterým se Filipíny měly připravit na získání nezávislosti dle výše zmíněného zákona Tydings-McDuffie. Do hodiny od útoku na Pearl Harbour však Filipíny napadlo Japonské císařství, čímž bylo Filipínské společenství přerušeno (Philippine History 2017b). Na pozvání prezidenta Roosevelta odešla filipínská vláda do exilu ve Washingtonu a prezident Quezon uprchl do exilu, kde následně také zemřel. Po tři následující roky vládla na Filipínách loutková vláda Japonského císařství (Philippine History 2017c). 20. října 1944 spojenecké síly vedené generálem Douglasem MacArthurem přistály na ostrově Leyte, Filipíny byly osvobozeny a Filipínské společenství bylo obnoveno. 9. července 1945 proběhlo první pravidelné zasedání Kongresu (Philippine History 2017b). V souladu se zákonem Tydings-McDuffie získaly Filipíny 4. července 1946 nezávislost a zrodila se Filipínská republika.

Druhá světová válka však Filipíny značně demoralizovala. Ostrovy trpěly nadměrnou inflací a nedostatkem jídla a zboží. Spojenecká armáda chtěla úředníky, kteří spolupracovali za války s Japonskem, zbavit práva volit v prvních volbách po válce, což se však na žádost prezidenta Osme'y který nastoupil po Quezonovi, nepodařilo prosadit. Mezi tyto kolaboranty patřil i Manual Roxas, úspěšný kandidát Liberální strany, který se 4. července, když získali Filipínci nezávislost, stal prvním prezidentem (Nations online 2018). Ten uzavřel s Američany smlouvu o vojenské asistenci, která umožňovala Američanům cvičit a vybavit filipínskou armádu. Zároveň byla uzavřena smlouva, která na 99 let garantovala Američanům využívání celé řady filipínských zařízení v případě

vojenské nezbytnosti. Později byla časová platnost smlouvy redukována. V roce 1951 uzavřely tyto dva státy vzájemnou obrannou smlouvu (Svačina 2002). Ekonomika zůstávala dál závislá na amerických trzích a Spojené státy stále udržovaly kontrolu nad 23 vojenskými zařízeními (Nations online 2018). S nástupem filipínského prezidenta Rodriga Duterteho v roce 2016 však tato vojenská aliance téměř jistě končí. Filipíny, které byly dlouhá léta považovány za nejvěrnějšího spojence USA ve východní Asii, značně ochladily vztah se Spojenými státy poté, co americký prezident Barack Obama ostře kritizoval Duterteho způsob vyrovnání se s filipínskými drogovými kartely. Špatné vztahy se Spojenými státy tak vedou k postupné spolupráci s Čínou a Ruskem (Hudema 2017).

4.5 Americká správa nad Portorikem

Po vítězství ve španělsko-americké válce získaly Spojené státy suverenitu nad Portorikem a okamžitě zde začaly aplikovat trvalou amerikanizační kampaň, navrženou tak, aby Portoriko bylo svými názory, sympatiemi a postojem k životu a k vládě v podstatě americké. Navzdory tlakům americké vlády se však Portoričané nikdy necítili pravými Američany. Kolektivní identita Portoričanů sice byla ovlivněna vztahy se Spojenými státy, ale ostrov si vždy nechával svou vlastní identitu, která je zcela odlišná a oddělená od identity Spojených států (Morris 1995: 7). Vojenská okupace, která nastala bezprostředně po španělsko-americké válce, znamenala pro Portoriko řadu nepříjemností, například uvalení stanného práva, devalvaci měny z portorického pessa na americký dolar a nepříznivé vlivy na import a export. 12. dubna 1900 tak v Kongresu prošel Forakerův zákon, který nahradil dosud stávající vojenskou nadvládu civilní vládou. V čele této vlády byl guvernér jmenovaný prezidentem Spojených států a výkonná rada s 11 členy, přičemž pět z nich museli být rození Portoričané, kteří disponovali rozhodovací mocí. Zákon také vytvořil Sněmovnu delegátů volenou lidem. Portoriku bylo zakázáno obchodování s jinými národy a uvalování vlastních cel. Vládou Spojených států byla oficiálně stanovena měna Spojených

států a veškerý obchod musel probíhat výlučně na amerických lodích (Pérez y Gonzáles 2000: 26–27). V roce 1901 získali občané Portorika na základě procesu *Downes vs. Bidwell* portorické občanství a následně bylo na základě *Ostrovních případů* prohlášeno nezačleněným územím Spojených států. Amerikanizace ostrova pak nadále pokračovala až do roku 1917. Postupně byly na Portoriku aplikovány vládní a soudní instituce, přičemž prvotní zájem americké vlády bylo vzdělávat Portoričany tak, aby chápali americké vládní principy (Cabán 1999: 124).

Pro Spojené státy znamenalo Portoriko významný strategický bod pro vojenské záležitosti. Za neméně důležitou považovala vláda geografickou pozici Portorika, které leží mezi Severní a Jižní Amerikou, díky čemuž mělo Portoriko diplomaticky propojit Severní Ameriku s Jižní Amerikou (Cabán 1999: 124). V roce 1914 proběhly dvě události, které v očích amerických politiků přidaly ostrovu nový význam: dokončení Panamského průplavu a začátek první světové války. Nově vybudovaný Panamský průplav hrál roli životně důležitého spojení mezi Atlantským a Tichým oceánem, čímž se ještě více zdůraznila strategická hodnota Portorika (History, Art and Archives, U. S. House of Representatives). Průplav nejen, že zkrátil námořní cestu mezi východním a západním pobřežím USA, ale především přinesl enormní strategické výhody, neboť vojenská plavidla mohla být nyní během několika dní přepravena z Atlantiku do Pacifiku a naopak (Heideking – Mauch 2012: 203). Začátek první světové války posílil reálné obavy, že do ní bude Karibik vtažen, neboť Portoriko sloužilo Španělsku celá staletí jako karibská základna a na počátku 20. století byl ostrov rozhodující pro americké plány na ochranu Panamského průplavu. Ačkoli Wilson již v roce 1912 sliboval, že Portoričanům zajistí americké občanství a vlastní vládu, nyní byl zaujatý nadcházející válkou a tyto starosti náhle ztratily na významu, ačkoli stále více hlasů argumentovalo, že upevnění politických vazeb mezi Portorikem a Spojnými státy by bylo více než na místě. Pro Portoriko by měla loajalita ke Spojeným státům v případném konfliktu mnohem větší význam, kdyby

Portoričané disponovali americkým občanstvím (History, Art and Archives, U. S. House of Representatives). 2. března roku 1917 tak podepsal prezident Woodrow Wilson zákon Jones-Shafroth, který uděloval Portoričanům americké občanství. Zákon byl méně rozsáhlý než ten Forakerův a přesto zachoval většinu koloniální struktury. Díky nové legislativě byl v historii Portorika poprvé vytvořen nezávislý volený senát s 19 členy, byl však podmíněný tím, že si Kongres vyžadoval právo zrušit nebo změnit zákony schválené ostrovní legislativou. Získání amerického občanství bylo na ostrově kontroverzní záležitostí. Mnozí Portoričané jej odmítali s tím, že mají svou důstojnost a sebeúctu a považují americké občanství za druhořadé. A tak ačkoli měl Jones-Shafrothův zákon zmírnit obavy Portoričanů a posílit americkou identitu v Karibiku, učinil situaci na Portoriku pouze složitější a zmatenější (History 2010). Ačkoli se na Portoriku objevovaly hlasy pro získání úplné nezávislosti, pragmatismus nakonec zvítězil, neboť úplná nezávislost by omezila ostrovní ekonomické záležitosti. Balancování mezi otázkami autonomie, státnosti a nezávislosti vedlo Portoriko ke krizi vlastní identity. Portoričané se necítili ani jako cizinci, neboť byli američtí občané, nicméně se necítili ani jako součást Unie, neboť nadále zůstávali neregistrovaným územím Spojených států. Fakt, že Portoriko patří ke Spojeným státům a zároveň není jeho součástí, vedl mnohé Portoričany k pocitům méněcennosti. To se také odráželo v místní zmatené politice. Během třicátých let nacionalistické hnutí vedené Lidovou demokratickou stranou, získalo na celém ostrově širokou podporu a úspěšně odporovalo další asimilaci Spojených států (History 2010).

V roce 1947 byly v Kongresu představeny dva samostatné návrhy zákona, jeden stanovující státnost a druhý nezávislost Portorika. 5. srpna Kongres přijal střední cestu a schválil návrh zákona, který poskytl Portoriku významnou míru samosprávy. Díky tomu bylo po dlouhých 49 letech Portoriku dovoleno zvolit si vlastního guvernéra. V tomtéž roce probíhaly první volby v historii ostrova, ve kterých si voliči volili vlastní exekutivu. Dlouhodobý politický lídr Luis Muñoz

Marín a pozdější první guvernér na Portoriku, potvrdil svou kandidaturu a také žádal o revizi americko-portorických vztahů. Nevyžadoval ani nezávislost, ani státnost, nýbrž navrhoval propojení s pevninou a zároveň maximální možnou samosprávou ostrova. Marín si velice dobře uvědomoval, že Portoriko potřebuje čas na industrializaci a posílení své ekonomiky, aby nakonec mohlo platit buď americké federální daně jako americký stát, nebo dovozní cla jako nezávislá země. Marín také sliboval, že ve chvíli, kdy Portoriko dosáhne určitého ekonomického rozvoje, bude moci samo rozhodnout, jaký status si přeje (Morris 1995: 43–44). V roce 1952 schválil americký Kongres Portoriku novou ústavu¹⁴, která učinila z ostrova volně přidružený stát Spojených států. To znamená, že Portorické společenství disponuje vnitřní samosprávou a vlastním dvoukomorovým parlamentem, ale za obranu a zahraniční politiku odpovídají Spojené státy. Obyvatelé ostrova mají americké občanství, ale nemohou volit prezidenta a v Kongresu mají zastoupení, ovšem bez hlasovacího práva (Česká televize 2012). Ostrov sdílí měnovou soustavu a společný trh se Spojenými státy a Portoriko sále podléhá americkým tarifům a všem federálním předpisům a výjimkou federálních daňových zákonů. Schválením této ústavy se z Portorika stalo *Estado Libre Asociado*, v anglickém jazyce *Free Associated State*, tedy volně přidružený stát. Nicméně spíše než používat *Free Associated State* bylo Spojenými státy zvoleno nazývat jej raději *Commonwealth*, tedy Společenství, což mělo definovat označení pro obnovený vztah. Portorická ústava z roku 1952 byla schválena Kongresem, který k ní přidal tři změny: doplnění klauzule o tom, že budoucí změny musejí být v souladu s ústavou Spojených států, poupravení části Listiny práv a eliminací sekce 20, která zaručovala právo na vzdělání a právo získat práci. To, že Spojené státy neschválily ústavu tak, jak byla Portorikem navržena, vyvolalo na ostrově velkou vlnu kritiky (Morris 1995: 49).

Od té doby se na ostrově konalo několik referend, v nichž se občané nedokázali shodnout na statutu svého státu. V roce 2012 se většina obyvatel shodla na vstup

¹⁴ Formálně přijatou 25. července 1952.

do Unie, ale Kongres se kvůli půl milionu prázdných hlasovacích lístků rozhodl výsledek referenda neakceptovat. V roce 2017 proběhlo referendum, ve kterém se drtivá většina Portoričanů vyslovila pro připojení se ke Spojeným státům jako 51. stát. Referenda se však zúčastnilo pouze 23% občanů, což referendu ubralo na jeho hodnotě (iDnes 2017). Referendum má pro Portoriko jen poradní charakter a o reálném výsledku má poslední slovo Kongres, který připojení Portorika jako 51. státu Unie příliš nakloněn není, neboť ostrov má dlouhodobé problémy s korupcí a s budováním infrastruktury. Na základě těchto úvah se i tentokrát Kongres rozhodl na referendum nebrat zřetel (Newkirk 2017).

4.6 Americká správa nad Kubou

Po ukončení španělsko-americké války byla Kuba pod správou prozatímní vojenské vlády. Americké vojsko zůstalo na Kubě až do roku 1902, kdy Spojené státy oficiálně ukončily okupaci a vznikla Kubánská republika. Ta však byla nezávislá jen částečně, neboť američtí představitelé brzy poznali, že osvobozená Kuba je přinejmenším stejně nepříjemný problém, jako jiné americké državy. Když americké jednotky obnovily pořádek, zřídily školy a zlepšily hygienické podmínky, začaly postupně předávat ostrov do rukou Kubánců, kteří však stále žádali úplnou nezávislost (Tindall – Shi 2008: 466) 16. června 1900 se konaly první volby starostů, radních, pokladníků, městských soudců a dalších veřejných činitelů. Při těchto volbách poprvé vyplynuly na povrch pravé americké úmysly s Kubou. Právním hlasovat disponovali pouze muži a to jen ti, kteří uměli číst, psát a měli kapitál nejméně 250 pesos, nebo sloužili v rebelské armádě. Kvůli těmto omezením mohlo hlasovat pouze asi 10% obyvatelstva. Výsledek však stejně nebyl takový, jaký Spojené státy očekávaly a tak další volby, které proběhly v roce 1901, měly ještě více podmínek, včetně donucovacích prostředků, které zaručily, že hlasy budou přiděleny kandidátům, kteří podporovali vládu Spojených států (Voltaire Network 2010).

Generál Leonard Wood, velitel amerických okupačních sil a vojenský guvernér Kuby, představil podmínky Plattova dodatku delegátům Kubánské ústavní

konvence koncem roku 1900. Kubánští delegáti si velice dobře uvědomili, že pozměňovací návrh výrazně omezí kubánskou suverenitu a odmítli ji zavrhnout do své ústavy. Spojené státy si ihned všimly kubánského balancování a tak slíbily obchodní smlouvu, která by zaručila Kubáncům vývoz cukru na americký trh. Po několika neúspěšných pokusech Kubánců odmítnout nebo změnit podmínky Plattova dodatku nakonec Kubánci ustoupili americkému nátlaku a ratifikovali jej dne 12. června 1901 (U. S. Department of State 2009). Plattův dodatek zformulovaný ministrem války Elihuem Rootem, jež museli Kubánci převzít do své ústavy, značně omezil nezávislost nové vlády. Dodatek žádal, aby nová vláda nikdy neohrozila svou nezávislost smlouvou s třetí silou, dále aby kubánské dluhy platila vláda vlastní silou z běžných příjmů a také aby uznala Kuba právo Američanů zasahovat na Kubě v případě ohrožení nezávislosti (Tindall-Shi 2008: 466).

Ačkoli Spojené státy oficiálně uznaly nezávislost Kuby, prakticky ihned nad ostrovem zřídily protektorát. Tento polokoloniální status nevyhnutelně působil odpor, na který Spojené státy nejednou reagovaly vojenskými intervencemi (Heideking – Mauch 2012: 203). Poprvé ozbrojené síly na Kubě zasáhly již v roce 1906 a do roku 1908 z ní udělaly svůj protektorát. Americký prezident Taft znovu zasáhl v roce 1912, další intervence proběhla v roce 1917 za prezidentství Wilsona. Teprve v roce 1922 opustily ostrov poslední americké intervenční vojenské jednotky (Krejčí 2009: 121).

Plattův dodatek obsahoval osm podmínek, které musela Kuba splnit, než americká armáda opustila ostrov – již výše zmíněný zákaz kubánské vládě uzavírat jakoukoli mezinárodní smlouvu, která by ohrozila kubánskou nezávislost nebo umožnila cizím mocnostem používat ostrov pro vojenské účely. Spojené státy si rovněž vyhrazují právo zasahovat do kubánských záležitostí, aby bránily kubánskou nezávislost. Další podmínky dodatku požadovaly, aby kubánská vláda provedla plány na zlepšení hygienických podmínek na ostrově, vzdala se nároků na Isla de Pinos (nyní známý jako Isla de la Juventud) a

souhlasila s prodejem nebo pronájmem území Spojeným státům za účelem uhelných a námořních stanic. Tato doložka nakonec vedla k trvalému pronájmu zálivu Guantanámo (U. S. Department of State 2009). Konečně pozměňovací návrh požadoval, aby kubánská vláda uzavřela oficiální smlouvu se Spojenými státy, čímž by se stal Plattův dodatek právně závazným a pod tlakem Spojených států byly podmínky Plattova dodatku začleněny do kubánské ústavy. Přímým začleněním Plattova dodatku do Kubánské ústavy McKinley úspěšně dospěl k získání vlivu na Kubě, aniž by porušil Tellerův dodatek, který v roce 1898 prosadili anti-expanzionisté (United States History).

V roce 1903 Tomás Estrada Palma, první kubánský prezident, podepsal Kubánsko-americkou smlouvu, která sice v článku III přisuzovala Guatanámskému zálivu kubánskou suverenitu, ale zároveň garantovala Spojeným státům úplnou jurisdikci a kontrolu nad touto oblastí pro zauhlování a základnu vojenského námořnictva. Námořní vojenská základna Guatanámo je totiž jeden z mála přístavů v Karibiku, kde hloubka umožňuje vplout i velkým válečným lodím, díky čemuž hodnota Guantanáma v očích Američanů výrazně stoupla (Krejčí 2009: 121). V této smlouvě se také projednává o pronájmu ostrova Bahía Honda a pozemků obklopujících záliv. Cena pronájmu byla stanovena na 2000 dolarů ve zlatě ročně, přičemž pronájem bude trvat tak dlouho, jak to bude nutné. Smlouva o pronájmu stanovila, že Spojené státy budou nad Guantanámem vykonávat úplnou moc, přičemž kubánská plavidla zapojená do obchodu, budou mít volný průplav vodou. Dále si Spojené státy vyžádaly právo upravit smlouvu podle vlastní potřeby (Franklin 2016: nestránkováno).

V roce 1925 byla podepsána smlouva Hay-Queasada, podle které Spojené státy předávají Kubě správu nad Isla de Pinos. Tato smlouva byla projednávána již od roku 1903, ale Spojené státy se odmítaly vzdát kontroly nad tímto územím. Proto zůstával Pines dlouhých 22 let předmětem dohadů, a to především kvůli vojenskému nátlaku amerických velitelů, kteří doufali, že ostrov bude významným bodem pro vojenské aktivity Spojených států (Folly – Palmer 2010:

174). V roce 1928 prezident Hoover přispěl k lepšímu obrazu Spojených států v Latinské Americe novou interpretací Monroeovy doktríny. V takzvaném Clarkovo memorandu Hoover tvrdí, že Monroeova doktrína neopravňuje Spojené státy zasahovat do záležitostí Latinské Ameriky. Ačkoli memorandum nikdy nestvrdil svým podpisem, nikdy také nedal rozkaz k jakémukoli vojenskému zásahu v Latinské Americe (Tindall – Shi 2008: 589). V prosinci roku 1933 bylo vypracováno prohlášení, podle kterého nemá žádný stát právo zasahovat do záležitostí jiného a v roce 1934 Kongres oficiálně zrušil Plattův dodatek, což odpovídalo navazující politice dobrých vztahů prezidenta F. D. Roosevelta (Heideking – Mauch 2012: 203). Výraznou výjimkou v tomto ústupku však bylo zachování amerických práv na Guantanámu, dokud se obě strany nedohodnou na změně, nebo zrušení. Není žádnými překvapením, že Spojené státy se změnou nikdy nesouhlasily, a tak Guantanámo patří Spojeným státům dodnes (United States History).

Nyní probíhá významné oteplování kubánsko-amerických vztahů. Po více než pět desetiletí dlouhém embargu, které nebylo schopno dosáhnout jakékoli změny režimu a chování ostrovního státu, přináší oteplení vztahů výhody oběma stranám. Pro Kubu jsou klíčové především americké kapitálové investice, které vedou ostrov k potřebnému rozvoji, pro americké firmy pak Kuba představuje atraktivní trh. I přes toto sbližování však mezi oběma státy existují pnutí v řadě témat, proto budoucnost vztahů mezi Spojenými státy a Kubou bude záležet především na ochotě nových hlav států obou zemí (Valíčková 2016).

5 Závěr

V průběhu psaní této práce jsem zodpověděla na všechny své výzkumné otázky. Na mou první otázku, tedy jaký byl důvod vypuknutí války, nelze odpovědět se stoprocentní jistotou, neboť i samotní historici o něm dlouhodobě vedou diskuse. Dle mého názoru zde figuruje hned několik důvodů. Sami Američané dlouhodobě argumentovali především humanitárními důvody a ostře kritizovali španělské chování vůči Kubě. Dalším důvodem pro vstup do války byl nátlak veřejného mínění, které bylo ovlivněno médii, jež nepřetržitě informovala o útlaku Kubánců. Zároveň jsou zde patrné ekonomické důvody – Američané měli na Kubě velké množství investic a s narůstajícími nepokoji na ostrově byly tyto investice stále více ohroženy. Na tyto důvody navazuje i má druhá otázka, tedy proč vlastně do války vstoupilo Španělsko. V tomto případě je odpověď velice jednoduchá: upadající španělské impérium doufalo, že v případě výhry nad Spojenými státy získají zpět své postavení v mezinárodním systému. Nyní, s odstupem času, se nám možnost španělské výhry zdá být absurdní, nicméně ještě před rokem 1898 měly Spojené státy velice slabou armádu i námořnictvo, proto pro Španělsko nepředstavovaly hrozbu. Bezprostředně po skončení války si začaly Spojené státy uvědomovat své silné stránky. Španělsko-americká válka výrazně ovlivnila geopolitiku Spojených států, čímž získávám odpověď na mou další výzkumnou otázku. Bylo naprosto logické, že po vítězství ve válce nad upadajícím španělským impériem, chtěly Spojené státy svou nově nabytou moc využít. Všechna čtyři území získaná podepsáním mírové smlouvy v Paříži, pro ně představovala nové kolonie, které až doposud nikdy nevlastnily. Národní sebevědomí, kterým po roce 1898 Američané disponovali, vedlo k velice rychlé proměně amerických zahraničně-politických cílů, kdy byl americký izolacionismus postupně vytlačen expanzionismem. Definitivně se expanzionismus potvrdil s nástupem Theodora Roosevelta, kterému se izolacionismus velice přičil. Další vlivnou osobností, která objevila v Americe imperiální ducha, byl Rooseveltův přítel Alfred Mahan. Mahan úplně obrátil jeden z hlavních argumentů izolacionistů ve prospěch intervencionistů –

izolacionisté tvrdili, že oceány jsou nejlepší ochranou pro Spojené státy, pro Mahana je však pozice Spojených států mezi dvěma oceány obrovskou výhodou a oceán není bariéra, nýbrž velká obchodní tepna. Proto může být Monroeova doktrína uskutečněna pouze prostřednictvím velkých flotil, čímž Mahan dal geopolitice Spojených států plně globální charakter (Krejčí 2009: 84).

Po ukončení bojů a následnému získání španělských území začaly Spojené státy vůči těmto celkům uplatňovat téměř ihned svou politiku. Díky informacím, které jsem v průběhu psaní získala, mohu s přesností určit, s jakými úmysly vůči nově nabytým územím Spojené státy jednaly a proto i zde nacházím odpověď na svou velice důležitou výzkumnou otázku uvedenou v úvodu. Z jakého důvodu chovaly Spojené státy k těmto územím odlišný přístup? Proč některá území získala nezávislost a některá ne? Například ostrov Guam si ponechaly Spojené státy čistě ze strategického důvodu. Jeho výhodná poloha v Tichém oceánu představovala skvělou vojenskou námořní stanici, navíc se při obléhání ostrova prakticky nesetkali s žádným odporem. Ostrov byl velice řídko osídlen a nepředstavoval pro Američany žádný demografický problém. Díky absenci jakékoli odporu či revolucí ze strany ostrovanů mohly Spojené státy téměř okamžitě na ostrově uplatnit svou vládu, kterou zde uplatňují až do současnosti. Obdobný postoj uplatnily Spojené státy vůči Portoriku. Díky blízkosti Portorika vůči pevnině a zároveň geografické poloze mezi Severní a Jižní Amerikou, získali obyvatelé ostrova americké občanství. Američanům se díky pragmaticky uplatňované politice vůči Portoriku podařilo postupem času ostrov myšlenkově sjednotit s pevninou, což nakonec vedlo k udělení statutu volně přidruženého území.

Na Kubě však vše probíhalo mnohem bouřlivěji. Dřívější kubánské boje za nezávislost Spojeným státům jasně ukázaly, že držení Kuby pod Americkou správou násilím povede pouze k pokračujícím nepokojům, proto Kubě téměř ihned udělily nezávislost. Díky pragmaticky sepsaným smlouvám a dodatkům se jim však podařilo nejen získat vojenskou základnu Guantanámo, ale také udržet nad Kubou protektorát až do roku 1934. I v kritických komentářích tehdejší doby

se považuje připojení Guamu a Portorika za samozřejmost. Tak jako Havaj, i tato dvě území se později podařilo formálně začlenit do soustavy Spojených států. Demografický vývoj na Filipínách však probíhal zcela odlišně, neboť na Filipínách žilo velice málo Američanů a většinu obyvatel tvořili obyvatelé východní Asie. Připojit Filipíny ke Spojeným státům se vzhledem ke kulturním a demografickým rozdílům ukázalo jako velice obtížné (Krejčí 2009:80).

Pro splnění cíle, který jsem si vytyčila v úvodu, byla potřeba nejprve zjistit, jak vypadala americká zahraniční politika před vypuknutím války. Tato analýza byla nezbytná pro následující porovnání nejen územních změn, ale také zahraničně-politických změn, které po válce na americkém kontinentě proběhly. Díky tomuto náhledu do americké zahraniční politiky 19. – 20. století jsem byla schopna aplikovat nově nabyté poznatky do druhé poloviny své práce, tedy na uplatňování vlivu Spojených států vůči svým prvním koloniím v historii. V této bakalářské práci může čtenář také vidět, jak americká vláda často velice rafinovaně vytvářela smlouvy za účelem získání vlivu a to nejen ve svém regionu, ale také mimo západní hemisféru.

6 Zdroje

Arndt, Gary (2013). Everything You Need to Know About the Territories of the United States. *Everything everywhere*. (<http://everything-everywhere.com/everything-you-need-to-know-about-the-territories-of-the-united-states/>, 17. 3. 2018).

Barša, Pavel – Císař, Ondřej (2008). *Anarchie a řád ve světové politice* (Praha: Portál).

Brannen, Daniel E. (2003). *Spanish-American War* (Detroit: The Gale Group).

Brás, Marisabel (2011). The Changing of the Guard: Puerto Rico in 1898. *Library of Congress*. 22. 6. (<https://www.loc.gov/rr/hispanic/1898/bras.html#top>, 10. 3. 2018).

Burgan, Michael (2007). *The Monroe Doctrine* (Minneapolis: Compass Point Book).

Cabán, Pedro A. (1999). *Constructing a colonial people: Puerto Rico and the United States, 1898-1932* (Colorado: Westview Press).

Cincotta, Howard (1994). *An Outline of American History* (Washington: United States Information agency).

Cunningham, Lawrence J. – Beaty, Janice J. (2001). *A history of Guam* (Honolulu: The Bess Press).

Česká televize (2012). *Portoriko chce být 51. státem USA*, 7. 11. 2017 (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1136032-portoriko-chce-byt-51-statem-usa>, 24. 3. 2018).

Dyal, Donald H. (1996). *Historical Dictionary of the Spanish American War* (London: Greenwood press).

Eurozprávy (2017). *Guam volá po změně. Mluví o vyhlášení 51. státu nebo nezávislosti*, 15. 8. 2018 (<http://zahranicni.eurozpravy.cz/amerika/198242-guam-vola-po-zmene-mluvi-o-vyhlaseni-51-statu-nebo-nezavislosti/>, 23. 4. 2018).

Folly, Martin – Palmer, Niall (2010). *Historical dictionary of U. S. diplomacy from World War I through World War II* (Lanham: Scarecrow Press).

Franklin, Jane (2016). *Cuba and the U. S. Empire A chronological history* (New York: Monthly Review Press).

Fredriksen, John C. (2001). *America's Military Adversaries. From Colonial Times to the Present* (Santa Barbara: ABC-CLIO).

Great American Documents (2017). *July 2, 1630, John Winthrop: City Upon a Hill* (<https://www.greatamericandocuments.com/speeches/winthrop-city-upon-hill/>, 6. 3. 2018).

Hays, Jeffrey (2008). *U.S. Takes Over the Philippines: Spanish-American War and its Aftermath* (http://factsanddetails.com/southeast-asia/Philippines/sub5_6a/entry-3840.html, 22. 3. 2018).

Heideking, Jürgen – Mauch, Christof (2012). *Dějiny USA* (Praha: Grada Publishing).

Hendrickson, Kenneth E. (2003). *The Spanish-American War* (Westport: Greenwood Press).

Hewson, Martha S. (2004). *Great American Presidents. John Quincy Adams* (Philadelphia: Chelsea House Publishers).

Hernández, Roger E. (2010). *The Spanish-American War* (New York: Marshall Cavendish Corporation).

Hickman, Kennedy (2018). *Spanish-American War: Commodore George Dewey. ThoughtCo.* 6. 3. 2018 (<https://www.thoughtco.com/commodore-george-dewey-2361147>, 8. 3. 2018).

History (2010). *U. S. takes control of Puerto Rico* (<https://www.history.com/this-day-in-history/u-s-takes-control-of-puerto-rico>, 24. 3. 2018).

History, Art and Archives, U. S. House of Representatives (nedatováno). *Puerto Rico* (<http://history.house.gov/Exhibitions-and-Publications/HAIC/Historical-Essays/Foreign-Domestic/Puerto-Rico/>, 24. 3. 2018).

Hudema, Marek (2017). Nejhorší vztahy Filipín s USA v historii by mohl zachránit Trump. Duterte tančí mezi velmocemi. *Hospodářské noviny*. 15. 2. 2017 (<https://archiv.ihned.cz/c1-65623900-duterteho-tanec-mezi-spojenymi-staty-a-cinou>, 23. 4. 2018).

Hymel, Kevin (2015). *Puerto Rico and the Philippines: The Lesser Known Campaigns of the Spanish-American War*, 20. 1. 2015 (<https://armyhistory.org/puerto-rico-and-the-philippines-the-lesser-known-campaigns-of-the-spanish-american-war/>, 10. 3. 2018).

Chalupa, Jiří (2017). *Dějiny Španělska* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny).

iDnes (2017). *Portoričané se vyslovili k připojení k USA, o referendu panují pochybnosti*, 12. 6. 2017 (https://zpravy.idnes.cz/portoriko-referendum-usa-pripojeni-db7-/zahranicni.aspx?c=A170612_064106_zahranicni_bur, 24. 3. 2018).

Johnson, Paul (2014). *Dějiny amerického národa* (Praha: LEDA).

Judiciary of Guam (2018). *Justice on Guam: A Historical Review* (<http://www.guamcourts.org/Judicial-History/Judicial-History.html>, 20. 3. 2018).

Kagan, Robert (2006). *Nebezpečný národ* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny).

Keenan, Jerry (2001). *The Spanish-American and Philippine-American Wars* (California: ABC-CLIO).

Kissinger, Henry (1994). *Umění diplomacie* (Praha: PROSTOR).

- Krejčí, Oskar (2009). *Zahraniční politika USA* (Praha: Professional Publishing).
- Library of Congress (2017). *1898, Treaty of Peace* (<https://www.loc.gov/law/help/us-treaties/bevans/b-es-ust000011-0615.pdf>, 30. 2. 2018).
- Little, Becky (2017). How the United States Ended Up with Guam. *History*. 9. 8. 2017 (<https://www.history.com/news/how-the-united-states-ended-up-with-guam>, 10. 3. 2018).
- Loveman, Brian (2016). *1934. The Philippine Independence Act (Tydings-McDuffie Act)* (<https://loveman.sdsu.edu/docs/1934PhilippineIndep.pdf>, 20. 3. 2018).
- Mack, Doug (2018). The Strange Case of Puerto Rico. *Slate*. (<http://www.slate.com/news-and-politics/2018/03/conor-lamb-shows-how-democrats-can-win-in-trump-country.html>, 17. 3. 2018).
- Mass Moments (nedatováno). *April 7, 1660, Puritans Leave for Massachusetts* (<https://www.massmoments.org/moment-details/puritans-leave-for-massachusetts.html> 1. 3. 2018.)
- Morgan, Wayne H. (1965). *Making Peace with Spain. The Diary of Whitelaw Reid, September-December 1898* (Austin: University of Texas Press).
- Morris, Nancy (1995). *Puerto Rico: culture, politics, and identity* (Westport: Greenwood Press Group).
- Murphy, Shannon J. (2016). Governor Willis W. Bradley. *Guampedia*. (<http://www.guampedia.com/governor-willis-w-bradley/>, 17. 3. 2018).
- Nations online (2018). *History of Philippines* (<http://www.nationsonline.org/oneworld/History/Philippines-history.htm>, 23. 3. 2018).

National Archives (2018). *April 22, 1793, Neutrality Proclamation* (<https://founders.archives.gov/documents/Washington/05-12-02-0371>, 3. 3. 2018).

Newkirk, Vann R. (2017). Puerto Rico's Plebiscite to Nowhere, 13. 6. 2017 (<https://www.theatlantic.com/politics/archive/2017/06/puerto-rico-statehood-plebiscite-congress/530136/>, 24. 3. 2018).

Office of the Historian (nedatováno). *US Diplomacy and Yellow Journalism, 1895 - 1898* (<https://history.state.gov/milestones/1866-1898/yellow-journalism>, 5. 3. 2018).

Opatrný, Josef (1998). *Amerika v proměnách staletí* (Praha: Libri).

Opatrný, Josef (2013). *Malá skvělá válka* (Praha: Epoque).

Opatrný, Josef (2016). *Viva Cuba Libre* (Praha: Epoque).

Palomo, Tony – Aguon, Katherine (2017). WWII: From Occupation to Liberation. *Guampedia*. (<http://www.guampedia.com/wwii-from-occupation-to-liberation/>, 17. 3. 2018).

Pérez y González, María (2000). *Puerto Ricans in the United States* (Westport: Greenwood Press Group)

Philippine History (2017a). *Philippine History During the American Era* (<http://www.philippine-history.org/>, 22. 3. 2018).

Philippine History (2017b). *The Philippine Commonwealth Era* (<http://www.philippine-history.org/philippine-commonwealth.htm>, 23. 3. 2018).

Philippine History (2017c). *Philippine History During the Japanese Occupation* (<http://www.philippine-history.org/>, 23. 3. 2018).

Philippine History (2017d). *March 24, 1934, The Philippine Independence Act*. (<http://www.philippine-history.org/tydings-mcduffie-law.htm>, 15. 3. 2018).

Piedad-Pugay, Chris, A. (2012). *The Philippine Bill of 1902: Turning Point in Philippine Legislation*, 6. 9. 2012 (<http://nhcp.gov.ph/the-philippine-bill-of-1902-turning-point-in-philippine-legislation/>, 23. 3. 2018).

Platt, Donald L. (2014). Spanish-American War. *Guampedia*. (<http://www.guampedia.com/spanish-american-war/>, 16. 3. 2018).

Renehan, Edward J. (2007). *The Monroe Doctrine: The Cornerstone of American Foreign Policy* (New York: Infobase Publishing).

Rivera, Colonel Jerry M. (2014). *Guam USA: America's Forward Fortress In Asia Pacific* (Pickle Partners Publishing).

Rogers, Robert F. (1995). *Destiny's Landfall: a history of Guam* (Honolulu: University of Hawai'i Press).

Stewart, William (2009). *Admirals of the World* (Jefferson: McFarland and Company).

Svačina, Petr (2002). Filipíny: Druhý cíl americké války proti terorismu. *Global politics*, 15. 3. 2002 (<http://www.globalpolitics.cz/clanky/filipiny>, 23. 3. 2018).

The Robinson Library (2018). *Pascual Cervera y Topete* (<http://www.robinsonlibrary.com/america/unitedstates/1865/1897/cervera.htm>, 7. 3. 2018).

This Day in History (2018). *The Battle of Manila Bay* (<https://www.history.com/this-day-in-history/the-battle-of-manila-bay>, 8. 3. 2018).

Tindall, George B. – Shi, David E. (2008). *Dějiny Spojených států amerických* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny).

Trask, David (2011). The Spanish-American War. *Library of Congress*. 22. 6. 2011 (<https://www.loc.gov/rr/hispanic/1898/trask.html>, 8. 3. 2018).

U. S. Department of State (2009). *The United States, Cuba, and the Platt Amendment, 1901* (<https://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/time/ip/86557.htm>, 26. 3. 2018).

U. S. History (2018). Farewell Address (<http://www.ushistory.org/us/17d.asp>, 4. 3. 2018).

United States History (nedatováno). *Platt Amendment: Giving America Oversight in Cuba* (<http://www.u-s-history.com/pages/h821.html>, 26. 3. 2018).

Valíčková, Kateřina (2016). Normalizace vztahu USA-Kuba. *Global Politics* 6. 4. 2016 (<http://www.globalpolitics.cz/gp-briefing/normalizace-vztahu-usa-kuba-2>, 23. 4. 2018).

Veselý, Zdeněk (2006). *Smlouvy, pakty, dohody* (Praha: Epoque).

Viernes, James P. (2017a). Civil Rights and US Citizenship (1898-1950). *Guampedia*. (<http://www.guampedia.com/chamorro-drive-for-civil-rights/>, 17. 3. 2018).

Viernes, James P. (2017b). Organic Act of Guam. *Guampedia*. (<http://www.guampedia.com/organic-act-of-guam/>, 19. 3. 2018).

Voltaire Network (2010). *May 20, 1902: Cuba; Independent Republic or Neo-Colony of the United States?* 21. 5. 2010 (<http://www.voltairenet.org/article165483.html>, 26. 3. 2018).

7 Resumé

This bachelor thesis described not only territorial but also political changes that have passed through Cuba, Puerto Rico, Philippines and Guam after the Spanish-American war in the year 1898. An essential part of this work was also finding out how the United States has changed its isolationism into expansionism. Next important finding out was how Spanish-American war changed American politics of that time. These two blocks of information were the key themes of the research questions.

The work was divided into the two parts. The first part was focusing mainly on the situation on the American continent since 18th century. During this part was described a historical events, which led to isolationism and then into the growing expansionism. In this part it was also outlined the Spanish-American war and its process on individual territories. The second part of this bachelor thesis starts with Paris treaty of peace and then analyzes each part of newly acquired territories.

The aim of this work was to define the different approaches of the United States to Cuba, Puerto Rico, Philippines and Guam. In order to meet the goals which was set in the introduction it was necessary to analyze some of newly concluded contracts, as the Platt Amendment is. The reader can also see how the US government has very sophisticatedly formulated contracts to gain influence not only in its region but also outside the Western hemisphere. It also affected the influence of the United States to its first colonies in the history.